

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre ... 9 kor.
Egy hóra ... 3 kor.

Nyilvántári közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Szerkesztő:
Stauber József.

Péntek, október 19.

A sablonokon túl.

Még a legnagyobb jóakarattal sem lehet elmondani, hogy az aradi városházán rendszeres szociális munka folyék. Mihelyt nem aktákat kell elintézni, hanem fontos a város polgárságának érdekeibe vágó kérdéseket kell megoldani, szinte nincs más, mint kapkodás, illetve sajnos, senki sem kapkod valami nagy igyekezettel a szociális munka után, mert agyon van gyötörve — aktákkal. Egyik bizottság a másik után ülészik, beszédek hangzanak el, indítványokat és ellenjavaslatokat terjesztenek elő, szenvedélyes vitákat provokálnak, de mihelyt érdemlegesen kellene cselekedni, hogy a polgárság helyzetén segítsenek, akkor megszűnik a tudomány és megszületik az újabb akta-köteg, amelyet valamelyik ügyosztályban lassanként belep a por. Tüdjuk, hogy az évszázados sablonból nehéz a kiemelkedés.

Nem is csodálkozunk rajta, ha egy életrevaló eszme születése pillanatában meghalt, hiszen az aradi városháza annyi eszme temetője lett, hogy egy újabb halott eszme nek is akadt ott csendes pihenőhelye.

De most, amikor a tél a nyakunkon, a mikor a nyomor, szenvedés és nélkülözés réme már felénk vigyorog, mégis csak elváránk a város vezetősége részéről eredményes munkát. Annyi probléma vár megoldásra, hogy nem jó erre gondolni és mégis: semmi kezdeményezés, semmi eredménnyel kecsegtető munka, csak sablonos akta-gyártás.

Lapunk más helyén foglalkozunk az aradi jótékony egyesületek téli programjával. Az embermentés fenséges munkája rettenetes nehézségekbe ütközik. Némely egyesület bizalommal tekint a fenyegető nyomoruság segítése elé, más egyesület csak most kezd valamit. De akármilyen mértékben is dolgozzanak a jótékony egyesületek, szamaritánus munkájuk csak annyi, mint egy csepp a mérhetetlen óceánban. A jótékony egyesületek nem menthetik meg Arad összes nyomorgóit, összes szűkölködőit.

Magának a városnak kellene segíteni. De a vezetők, mint az egyik nőegyleti elnöknő kijelentette, közömbösek, még csak meg sem mozdulnak, hogy valamiképpen segítségére legyenek az ezer nehézséggel küzdő humánus intézményeknek. Más városokban nem az egyesületek, hanem maga a város közönsége intézi a szegényügyet.

Az egyesületek sokszor széthúzó munkáját már régen egyesíteni kellett volna, igen, ha ilyen kérdések megoldására be lenne rendezkedve a törvényhatóság és a város vezetősége. Ha nem halna el minden ügy már csecsemő korában — ez is magyar halálórási specialitás — ha túl merészkedik emelkedni a sablonos közigazgatáson.

Az idei tél azonban erősen rázza jeges kezével a lelkiismeretet.

Most kell a város vezetőségének kezébe venni a szegény-ügyet. Most még nem késő. Most kell gondoskodnia ingyen-fáról, ingyen-kenyérről, ingyen-ruháról. A jótékony egyesületek oda fogják adni összegyűjtött tőkéiket, hiszen ez kötelességük, hiszen ezzel is a maguk elé tűzött célt szolgálják.

A város vezetősége irányítsa a segítő-akciót, vegye kezébe a gyeplőt olyan formában, hogy a jótékony egyesületek támogató szervei legyenek. Sietni kell amíg nem késő, amíg az első fagy nem lehel jégvirágokat az ablakokra, amíg az első meztelítábas, nyílt ruhájú iskolásgyerek nem didereg kékre fagyva az utcákon végignyargaló zimankós szélviharban.

Igazságtalan megadóztatás a hadikölcsönjegyzések után.

(Az adókvetés rejtelméből.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny napokon keresztül közölte a névsorát azoknak, akikre az aradi királyi pénzügyigazgatóság vagyoni, hadinyereség és jövedelmi adó kivetését irányozta elő. Anévsor és a számadatok élénk feltűnést keltettek a közönség körében és még mindig nem ért véget a szóbeszéd a körül, vajjon elég igazságos-e a pénzügyigazgatóság előirányzata. Sokan úgy találták, hogy az előirányzat és a tényleges vagyoni, illetőleg jövedelem és nyereség összege között óriási eltérés van, mert a tervezet előkészítői nem elég gondosan mérlegelték a beállított adóösszegeket. A nagyobb adótételekkel megterhelt polgárok valóságban bucsujáró helynek tekintették a pénzügyigazgatóságot, hogy felvilágosítást kérjenek arról: mi módon hozta ki a pénzügyigazgatóság az ő adóösszegüket, honnét irányzott elő olyan horribilis összegeket és mi módon állapított meg egyesekkel szemben olyan vagyont, aminél ők sohasem rendelkeztek, vagy mi módon tudja a hivatali személy dokumentálni némelyek feltételezett óriási jövedelmét, azt a jövedelmét, amelyet az előirányzati listában feltüntet?

A pénzügyigazgatóság illetékes szakközegei eleinte megtagadták a felvilágosítást arra nézve, hogy mi módon állították be a vagyont, a jövedelmet és a hadinyereséget? Az érdeklődőknek azt felelték, hogy a puhatolódzás és a számítás a hivatalos titkok közé tartozik és azokat nem árulhatják el. Az egyes adóalanyok azt válaszolták erre, hogy az esetben, ha a pénzügyigazgatóság kérdéseikre nem ad felvilágosítást, ők teljesen tájékozatlanul, készületlenül mehetnek csak fel az adófelszámolási bizottsághoz, míg ellenben, ha a szakreferensek felvilágosítják őket arról: mi módon számították ki adóösszegüket, akkor az adózók okmányokkal, tanukkal és egyéb adatokkal kellően felszerelve járulhatnak az adófelszámolási bizottság elé és megdönthetik a helytelen számításon alapuló adatokat. A pénzügyigazgató-

sági referensek erre kijelentették, hogy ők nem vállalkozhatnak az adózók kitanítására és tőlük senkisé kívánhatja, hogy az adóalanyokat kioktassák a védekezés módjaira. Az érdeklődők Jehangóitan távoztak a pénzügyigazgatósági palotából és elkészültek arra, hogy az e hó 22-én megkezdődő adófelszámolási tárgyalásokon, mint mondani szokták, „jól elverik rajtuk a port.”

Sokan azonban nem nyugodtak be a szakreferensek kijelentésében és illetékes ténnyezők útján a pénzügyminiszteriumhoz fordultak azzal a kérdéssel, vajjon a pénzügyigazgatósági tisztviselők megtagadhatják-e a felvilágosítást a vagyoni, a nyereség és a jövedelem kiszámítására vonatkozó kérdésekre. A pénzügyminiszter dicsérendő gyorsasággal adta meg a választ és utasította a pénzügyigazgatóságot, hogy a hozzá forduló adózóknak adja meg a legprecízebb felvilágosítást az előirányzott adóösszegek keletkezéséről. Az adóalanyok ettől fogva még sürűbben keresik fel az Andrásytéri nagy sárga pénzügyi palota illetékes hivatalait és természetesen kérdésekkel árasztják el a referenseket. A kapott válaszból szokatlan adóképpel rajzolódnak az érdeklődők elé. Szomorúan állapítják meg, hogy azokat, akik hazafias érzéstől sugáiva lombard-kölcsön segélyével hadikölcsönöket jegyeztek a múlt év folyamán, súlyosan akarja büntetni a pénzügyminiszterium képviselőjében működő pénzügyigazgatóság.

A következő példa legekleatásabban bizonyítja azt, hogy aki például egy fillér nélkül jegyzett hadikölcsönt, arról óriási jövedelmet tételez fel az adókat kivető pénzügyigazgatóság. Ha valaki például bevallott hat-ezer korona jövedelmet az 1916. évről, azt a pénzügyi referensek előirányzati listája nemcsak vagyoni és jövedelmi, hanem hadinyereség adóval is meg akarja adóztatni. Arra a kérdésre, hogy mi módon hozza ki az illető referens ezt a horribilis összeget, a következő választ kapja az érdekelt:

— Ön bevallott hatezer korona jövedelmet az értékpapirjaiból. Öt százalékos kamatozás mellett ez százhuszezer korona tőkének felel meg. Mivel ön 1915-ik évben nem vallotta be ezt a százhuszezer koronát, tehát feltételezem, hogy ezt az összeget 1916-ban elért jövedelméből szerezte, így tehát önt jogosan lehet megadóztatni százhuszezer korona jövedelem után hadinyereség adóval, továbbá a megfelelő vagyonadó összeggel.

— Igen ám — feleli az adózó — csak hogy ön elfelejti, hogy én a hatezer korona értékpapir jövedelmet a hadikölcsönöm kamatozásából vallottam be. Én ugyanis lombard-kölcsön segélyével százezer korona hadikölcsönt jegyeztem, amely hat százaléknak megfelelően hatezer koronát hoz. Ennek a lombard-kamata azonban öt százalékkal számítva ötezer korona, így tehát én voltaképpen csak ezer korona jövedelmet produkáltam az 1916-ik évben.

— Ha az adófelszámolási tárgyalásokon okmányokkal tudja ön igazolni a lombard-kölcsönt, akkor természetesen töröjjük a százhuszezer korona jövedelemnek megfelelő adóösszeget.

Ez a felvilágosítás megnyugtatta az érdeklődőt. De vajon hány százan nem tudják azt, hogy mi módon keletkezett a pénzügyigazgatóságnál az ő horribilis hadinyereség-adó összegük és vajon hány száz esetben hibásan, csak sejtés alapján veti ki így és hasonló módon a szaktisztviselői kar a polgárokat súlyosan terhelő adókat.

Botrányok

a Reichsrathban.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: A Reichsrath mai ülésén újabb épületes jelenetek játszódtak le. Segíten szocialista képviselő beszéde végén kijelentette, hogy ha az élmezésről nem gondoskodnak jobban, akkor nagy békéüntetések tarthatók.

Erre Wichtl képviselő megjegyezte: — Akkor legalább tudni fogjuk, hogy azokat ki rendezte!

Oriási zaj és hatalmas botrány tört ki erre a megjegyzésre. A szocialisták felugráltak helyeikről és úgy kiáltottak a tulsó oldal felé. *Volgert!* Aljas rágalom! — kiáltotta.

— Maga egy műveletlen fráter! — válaszolt aszocialisták padsorából Dávid.

— Trotlik! Buta fráterek! — hangzott minden felől.

— Maga egy arrogáns fráter! — kiáltotta Dávid felé Wichtl.

— Maga pedig egy háborus uszító! — válaszolta a nagy zajban Dávid. — Hogy beszéljenek ilyen butaságokat. Mért nem mennek a rontra!

Wichtl: Butaság helyett a békéért fűszörögni!

— Sajnos, maga tanár és tanítványai vannak, akiket szintén elbűnt! — kiáltotta egy rang a szocialisták felől Wichtlnek. Az épületes jelenet több, mint tíz percig tartott és a szónok csak nagynehezen tudta befejezni beszédét.

A botrány elűlte után Stranzky a béke kérdésével foglalkozott és kijelentette, hogy a Czernin Ottokár külügyminiszter által megformulázott békefeltételek nem kielégítők. A meggyezésen alapuló béke frázisoknál nem egyéb. Czernin grófnak két tényleges békefeltétel: a területek megnagyobbításáról és a kártérítésről való lemondást Auszria népei helyeslik. Ezután a miniszterelnök programjáról beszélt. A cseh korona országainak arra irányuló joga, hogy szuverén államot alkossanak, nem rosszabbak, mint a magyarok ilyen jogai.

A birodalom fennállása óta mi soha nem adtuk fel a cseh állam önállóságára és szuverénitására való jogainkat. Amilyen szent a miniszterelnök előtt a magyar korona joga, ép oly szentnek kell lenni a cseh korona jogának is. A cseh nép képviselői kijelentették, hogy a cseh nép szuverénitásának önállóságát, annak a történelmi pragmatikus köteleknek elismerésével követelik, amely ezt az államot a dinasztíával összekovácsolja.

Politikai bevonulások.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A képviselőház pénzügyi bizottságának mai ülése iránt szokatlanul nagy érdeklődés mutatkozott. Már tíz óra előtt egymásután érkeztek a miniszterek: *Wekerle* Sándor, *Apponyi* Albert gróf, *Szurmay* Sándor, *Mezőssy* Béla, *Ugron* Gábor, *Grecksák* Károly és gróf *Serényi* Béla. A bizottság tagjai is igen nagy számban gyűltek össze, sőt megjelentek olyan képviselők is, akik nem tagjai a bizottságnak, de mint hallgatóság résztvettek az ülésen. Ez a nagy érdeklődés nem a napirendre tűzött indennitási javaslatnak szólt, hanem annak a hírnök a hatása, hogy a bizottsági ülésen a munkapárt szóvateszi a két baranyamegyei időközi választás dolgát. A hallgatóság sorában megjelentek ezért mindazok az Apponyi-párti képviselők, a kik résztvettek ezeken a választásokon.

Terrorizáló főispánok.

Negyed tizenegy órakor nyitotta meg az ülést *Madarassy* Gábor. Az indennitási javaslat tárgyalása előtt szólásra jelentkezett *Tisza* István gróf:

— Nem szándékozik politikai vitát kezdeni, — ugymond — de azt hiszi, hogy ha bizonyos jelenségeket szóba hoz és alkalmat ad a kormánynak a nyilatkozásra, elégét tesz annak a követelésnek, hogy a háboru alatt lehetőleg egységesen járjanak el. Szóvá teszi a felmentések ügyét, a melyet egyes főispánok pártpolitikai szempontból kezelnek. Így történt ez Baranyamegyében a két időközi választásnál. A siklósi kerületben három jegyző figyelmeztette a választókat, hogy ha nem a függetlenségi jelölt mellett foglalnak állást, a főispán bevonultatja őket. A bésámfai községi bíró a községvezetésénél figyelmeztette a választókat, hogy a függetlenségi Csizmázia Endrere szavazzanak, mert különben, ha katonakötelesek, be kell vonulniok. Félegyházán egy közgyűlésen fúgzott el az a kijelentés, hogy jó lesz, ha a munkapárti felmentettek vigyáznak magukra. Tényleg egy éjjel kiszállt egy katonai bizottság és felülvizsgálatot rendezett.

Ismerteti a turócmegeyi alispán helyettesítésével kapcsolatban történt eseményeket, majd elmondja, hogy a bácsmegeyi főispán milyen terrort fejt ki azokkal szemben, a kik a felmentés révén megközelíthetők. Behivatott két szolgabíró és felszólította őket, hogy támogassák. Ugyanígy cselekedett a jegyzőkkel is. A jegyző gyűlésén kijelentette, hogy szeretné látni azt a jegyzőt, a ki vele szemben foglalt állást. Kéri e jelenségekre vonatkozóan a kormány nyilatkozatát. Nem kívánja — ugymond — a főispánok eltávolítását, csak megnyugtatót kér aziránt, hogy a felmentések ügyében nem csinálnak pártpolitikai és a köztisztviselőket nem terrorizálják.

A miniszterelnök válasza.

Wekerle Sándor miniszterelnök válaszolt *Tisza* beszédére. A félegyházai és turócmegeyi ügyekről — ugymond — panasz nem érkezett. ellenben a turócmegeyi alispánnal szemben az a panasz jött, hogy terrorizált és a főispánt le-

lövessel fenyegette. A bácsmegeyi főispán ellen sem érkezett semmiféle panasz. Egy esetben vizsgálat történt. Ha bárhol szabálytalanság fordul elő, — mondotta a miniszterelnök — mi magunkat azokkal nem azonosítjuk. Kortesek felelőtlen nyilatkozataiért nem felelünk. A köztisztviselők szabad politikai véleménynyilvánítását megóvjuk, semmiféle pressziót nem engedünk, de viszont megkívánjuk, hogy a köztisztviselők is pártokon felül álljanak. Nem az ellentétek szítására jöttünk, hanem inkább az ellentétek kiegyenlítésére. A bizalmi nyilatkozatokra súlyt nem fektet a kormány, ezt a belügyminiszter közölte a főispánokkal.

Ugron Gábor belügyminiszter szólalt fel ezután. Egyetlen egy esetben sem érkezett hozzá konkrét panasz. A baranyamegyei esetről a honvédelmi miniszter utján értesült. Kéri, hogy konkrét esetekben forduljanak hozzá a panasszal. *Nem tud elitelendőbb dolgot, mint ha a felmentések ügyét pártpolitikai szempontból kezelik.* Ugyanez az álláspontja a köztisztviselők politikai pártállása kérdésében is.

Tisza István gróf újabb felszólalásában kijelenti, hogy a kormány felvilágosításai megnyugtatók, de kéri a kormányt, hogy szándéknak érvényt is szerezzen.

Wekerle Sándor miniszterelnök kijelenti, hogy gondoskodni fognak nemcsak utólagos orvoslásról, hanem arról is, hogy elejét vegyék a visszaéléseknek. (Általános helyeslés.)

Szurmay Sándor honvédelmi miniszter: A legnagyobb meglepetéssel hallotta *Tisza* István gróf előadását. Miután a felmentések ügyében az ő közegeiről van szó, nagyon kéri, hogy minden konkrét esetet hozzanak tudomására.

Uj tárgyalás lesz

a Kranz-perben.

tudósítónk telefonjelentése. —

Bécsből jelentik, hogy ma délben hirdette ki a semmitő szék az ítéletet a Kranz-perben. Az igazságügyi palotába az ítélet kihirdetésre rengeteg közönség tödult.

A legfelsőbb bíróság *Kranz* Rudolfot a Depositén-bank vezérigazgatóját, aki kilenc havi fogházra ítelt a törvényszék és egy millió korona ellenében, szabadlábra helyezett, felmentette az alól a vád alól, hogy nélkülözhetetlen szükségleti cikkeket: 17.000 hektoliter bort és 48.000 hektoliter rumot vásárolt árdrágítás céljából. A másik semmisségi panasz dolgában, amely más szükségleti cikkekre vonatkozott, úgy döntött a semmitő szék, hogy az alsófoku bíróság ítéletét feloldotta, az eljárás újabb folytatását rendelte el.

Freund Richárd igazgatóra nézve a semmitő szék ítélete a rumvásárlást illetőleg szintén felmentő, ellenben a sörüzletek tekintetében vétkesnek mondották ki *Freundot*, mert a háborus viszonyok kihasználásával mértéktelen magas árakat hajszolt, tehát árdrágítást követett el. E részben a semmitő szék új tárgyalást rendelt el. *Félix* Frigyes szeszgyáros hat hónapi fogház büntetését a semmitő szék három hónapi súlyos fogházra szállította le. *Eisig* Rubel semmisségi panaszát a bíróság teljesen elvetette.

Sztrájkjal fenyegetőznek a tőzsde tagjai.

Sajtó tudósítónk telefonjelentése.

A tőzsde tanács ismeri reformja, amely negyven hites ügynök kezére bizza november 2-ától az üzletkötést, nagy forrongást idézett elő a Szabadság-téri palotában. A kis exisztenciák háborúra szervezkednek a tanács határozata ellen, amely véleményük szerint csak a nagybankoknak kedvez, mert a jövőben jóformán az összes kliensek kénytelenek lesznek általuk lebonyolítani tőzsdeüzleteiket.

Vagy ezer tőzsde tag gyűlt össze a börze társalgójában, hogy tanácskozzék a helyzetről. A gyűlés elnökévé Fischer Marcell bizományost választották meg. Nagy meglepetést keltett, hogy váratlanul megjelent a Mercur-bank igazgatója, Berger Vilmos is és szót kért. Azzal kezdte, hogy a reformmal a megnyomorított ügynökökkel érez, noha bankigazgató. Javasolta, hogy a tőzsdeidő délelőtt tíz órától tizenkét óráig tartson, hogy menjenek a tőzsde elnöke elé a határozat olyan megváltoztatása végett, hogy a kulisszt ne fosszák meg eddigi jogaitól. A gyűlés megéljenezte a bankigazgatót s indítványát elfogadta.

Több felszólalás után Fischer Marcell indítványára elhatározták, hogy ma délelőtt tizenegy és tizenkét óra között monstre-deputációban felkeresik Horváth Elemér elnököt s feltárják előtte sérelmeiket. Amíg az elnökkel tárgyalnak, arra az időre szünetelni fog az üzlet a tőzsdén. A gyűlésen jelen voltak hangulata igen ekéseredett volt s nagy részük hangoztatta, hogy ha nem változtatnak javukra a reformon, sztrájkot rendeznek a tőzsdén, a mire még nem volt példa.

Ma délben negyed egy órakor az üzletidő derekán megállt a forgalom a tőzsdén és a tagok bevonultak az elnöki fogadóba, hogy testületileg demonstráljanak a tőzsde reform ellen. A deputációt Horváth Elemér főrend, a tőzsde elnöke fogadta, Simon Jakab al-elnök társaságában. A tagok nevében Fischer Marcell adta elő a kifogásokat és kijelentette, hogy a jogosított ügynökök intézménye ellen nincsen kifogás, de a kulissziák intézményét a tervezett formában lehetetlen megvalósítani, mert ez aláásná a tőzsdebizományosok s ügynökök exisztenciáját. Elmondotta, hogy az ujtásoknak november 1-re tervezett életbeléptetése statáriális és veszedelmes intézkedés volna, mert nem maradna idő az angazsmánok lebonyolítására sem. Ha reformra szükség van, azt együttesen vitassák meg a tagokkal és léptessék életbe január 1-én.

Horváth Elemér elnök válaszában kifejtette, hogy a tőzsdén uralkodó állapotok nem tarthatók fenn. A tagok részéről orvosló kezdeményezés nem történt, tehát a tanácsnak kellett kezébe venni a dolgot. Az idő meg fogja mutatni, hogy az intézkedések helyesek-e. Nem hiszi, hogy a határozaton bármiképpen is változtatni lehessen.

Az elnök eme kijelentésére nagy zaj tört ki.

— Majd megmutatjuk, hogy változtatnak rajta! Sztrájkba lépünk és botrány lesz! — ilyen kiáltások hangzottak el.

Horváth a nagy lármában azzal fejezte be beszédét, hogy a tagok kívánságát mindenestre a tanács elé terjeszti.

A tagokat nem elégitette ki az elnök elutasító válasza és többen kijelentették, hogy vagy sztrájkot rendeznek, vagy egy rendkívüli közgyűlésen bizalmatlanságot szavaznak az elnökséggel szemben.

A rigai öböl elfoglalása.

Berlin, október 18. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

A flandriai arcvonal közepén tegnap is erős volt a tüzharc. Különösen az esti és ma a reggeli órákban fokozódott a tűz a Houthouster erdő mellett és Taschendelétől délre. Draibanknál több ízben előretörő erős felderítő osztagokat visszavetettünk. A labassei csatorna és a Scarpe között, valamint St. Quentin-től délre előtéri csatározás mellett a tüztevékenység is fokozódott.

A német trónörökös hadcsoportja:

Soissonstól északkeletre, a napok óta élénk harci tevékenység tüzéségi csatává fejlődött, amely tegnap óta a Ailette lapálytól egészen Brayeig, csupán rövid megszakításokkal, állandóan tartott. A szomszédos szakaszok ütegei is résztvettek a tüzharcban. Az Aisnétől egészen a Maas keleti partjáig az arcvonal számos helyén szintén jelentékenyen fokozódott a tűz. Verdun északkeleti arcvonalán tegnap reggel badeni rohamcsapatok a 344-es magaslat mellett Samogniextől keletre merészen rajtaütöttek a francia árkon. Ot nagy fedezéket szétromboltak és a megszálló legénységnek azt a részét, amely nem esett el a közelharcban, elfogták. Este az ellenség két ellentámadást intézett az ellogált árokreszlek ellen. Mind a kétszer visszavertük. Tegnap összesen 13 repülőgépet lőttünk le. A Majna melletti Frankfurt ellen intézett repülő-támadás viszonzásául tegnap újból bombáztuk Nancyt.

Keleti harctér:

Az Ósel szigeten ejtett zsákmány számbavétele eddig a következő eredményt mutatja: két orosz hadosztályból származó tízezer fogoly, — a Moonra csak néhány száz embere menekült — ötven ágyú, amellyel néhány sértetlen nehéz parti üteg és néhány tabori üteg, számos fegyver és egyéb hadiszer. Tengeri haderőin egyes részei a rigai öböl aknamezőin at előrenyomultak egészen a nagy Moon-Suna déli kijáratáig, ahova rövid ütközet után mintegy husz orosz hadi hajó visszavonult. A Moon-on levő Woi mellett és az estlandi part n levő Werder mellett elnemítottuk az orosz ütegeket, más

flottaegységeink a Kassa-Wisk keleti részében helyezkedtek el és elzárják az átjárást nyugat felé. A Duna és a Duna között eltekintve orosz felderítőknek néhány hiábavaló előretörését, nem volt nagyobb harci cselekmény.

Maedóniai harctér:

A helyzet változatlan.

Ludendorff, első főszállás-mester. (Minisztereinkőség sajtóosztálya.)

Nem volt különös

esemény.

Budapest, október 18. (Hivatalos.)

Kelet-Galiciában végrehajtott eredményes roham csapatvállalkozásokon kívül sehol sem volt különös esemény. A vezérkar főnöke. (Minisztereinkőség sajtóosztálya.)

VÁROS ÉS MEGYE

(—) Folytatólages sorrendje Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1917. évi október hó 24-én, d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 3. A tanács betérjeszti az aradi hatósági munkaközvetítő szervezeti szabályzatot elfogadás végett. 4. U. az betérjeszti a Gájban és Ségában létesítendő 3 drb. mélyfúrású kut készítése tárgyában. 5. U. az a beviteli vámok díjtételeinek felemelése és kiviteli kövezet vám szedésnek elrendelése tárgyában. 6. Az aradi kir. ügyészség az Ovár téri terület bérletének 3 évre való megkötését kéri. 7. A városi közlelmzési hivatalnak előterjesztése a liszt nagybani árának újbóli megállapítása tárgyában. 8. A vám ellenőrző bizottságnak javaslata a vám és helypénzszedők lakbér pótlékának és ruha átalányának rendezése tárgyában. 9. Az aradi fűrészgár r.-t. kérelme falerakó helyeinek Schillingér Farkasra leendő átruházása tárgyában. 10. A tanács javaslata az Orczy- és Kossuth-utcaik valamint a Pécskai utcai egyrésznének kivágatása iránt. 11. A tanács jóváhagyás végett betérjeszti azon intézkedését, melylyel egy öt holdas parcellát 3 évre Juhász Istvánnak adott bérbe. 12. A kereskedelemügyi miniszternek leirata a közuti hidaknak osztályozása tárgyában. 13. A tiszti ügyészség betérjeszti Oravecz Miklóssal falerakó hely bérlete iránt megkötött szerződés jóváhagyás végett. 14. A tiszti ügyészség betérjeszti Bodnár Józseffel az írógépek karban tartására megkötött szerződés jóváhagyás végett. 15. A tanács javaslata a tűzkár biztosítással foglalkozó intézetek községi tűzoltási járuléka ügyében alkotandó szabályrendelet tárgyában. 16. A m. kir. belügyminiszter jóváhagyja a bérkocsi viteldijának a háboru tartamára 25%-al való felemelése tárgyában hozott határozatot. 17. A tanács javaslata az aradi egy- és kétfogatu bérkocsi tulajdonosok ipartársulata által a bérkocsi viteldijának a háboru tartamára további 50%-al kért felemelése tárgyában. 18. Sopron vármegye közönsége a kath. autonómia sürgős megvalósítása és az összes vallásfelekezetek első-papsága illetményeinek rendezése tárgyában hozott határozatát főrendiház és képviselőház és a vallás-közköztudásügyi miniszterhez intézett feliratát, megküldi hasonszelleme feliratokkal való támogatás végett.

Átterésem előzményei.

Írta: Páris Lajos.

Kaptuk a következő sorokat:

Tekintetes szerkesztőség! Miután ma kaptam meg a hajdudorogi püspökségtől az elbocsátót s konfliktusom az Aradi Közlönyben közzétett celibátus-cikkkel kezdődött, kérem hogy engedjék meg — bizonyára közérdekű esetemnek b. lapjukban való ismertetését az alábbiak szerint:

A görög katolikus vallást e hóban az evangélikussal felcseréltem. A találgatásoknak végét vetni és a valódi okot és előzményeket ismertetni magam vagyok a legilletékesebb.

Összes ismerőseim tudják, hogy önköltségen s nem is a szokásos új években végeztem theologiai tanulmányaimat a budapesti egyetem hittudományi karán és a nagyvárad püspöki liceumban. Mint tanulmányvégzett léptem a hajdudorogi egyházmegyébe 1914. májusában. Az azóta eltelt három és egy negyed év alatt ügyem egy lépéssel sem haladt. Püspökömet mint felvett papjelöltje nem is láttam s ő mégis a római kath. papság információja alapján a lehető legfonakabb véleményt alkotta meg felőlem. Hogy ezek nagyrésze ellenséges volt, az azzal is megmagyarázható, hogy a róm. kath. egyházból mentem át a görögbe s mint nős ember készültem pappá lenni. Az ilyen eset, mert sokaknak példát adhat a követésre, azért is visszatetszik a bigottabb róm. katolikusoknak, mert náluk a paplány egyre nagyobb mérvet ölt. Egy ízben, mint eperjesi papnövendék, szintén kath. papi részről ment besugásnak estem áldozatul, s most, mint hajdudorogi papjelölt ellen is egyre folytatták ellenem az aknamunkát hogy pappászentelésem megghiúsítsák. Ennek tulajdonítható, hogy püspököm több mint három éven át teljesen mellőzött, minden kérésemet elutasította, se kúrális (kápláni) se szertartástani vizsgát tenni nem engedett, se a kisebb egyházi rendek felvételiét nem engedélyezte, jóllehet még az első félévi vizsgán elbukott eperjesi papnövendék is felkapták. Sokat szólhatnak volt püspökömnek hozzám intézett megmagyarázhatatlan és teljesen ellentmondó utasításairól és a felszentelés halogatásáról.

Dacára, kéziratban levő három vallásos művemnek, melyeket a hercegprimási könyvvizsgáló bizottság látott el kinyomási engedéllyel s dacára, hogy mint több katolikus lap munkatársa közreadtam theologiai és kánonjogi fejtegetéseimet, dacára továbbá az aradi gör. kath. magyar hitközség, továbbá a Szociális Missziótársulat görög szertartási ügyosztályának felállítása, a naptáregyesítés kiterjesztése, az Urnap ünnepének a görög naptárba való bevezetése ügyében kifejtett széleskörű fáradozásaimnak (melyekről öntulbecsülés nélkül is megmondhatom, hogy felszenteltem klerikus aligha tett hasonlókat), szállóige lett papi körökben, hogy „nem vagyok papnak való s dacára mindenki által megbámolt lemondásaimnak, áldozataimnak és türelmes kitartásomnak, melyeket a papi felszentelés érdekében tanusítottam, — megállapítást nyert, hogy: nincs papi hivatásom. *Huzavonás helyzetem végső impulzusát azon állásfoglalásom adta meg, melyet e lap hasábjain, a papházassági vitába beleszólva, a kath. papok nősülése érdekében s a celibátus ellen tanusítottam.*

Állandó detektívjeim s spiclium ezt is befűtülték a dorogi püspöki aulának s a püspök, ki idáig se szívelt — dacára, hogy én mint gör. kath. papnövendék s mint völegény eo ipso szólhattam a papi nősülés mellett, — felszólított a

kilépésre s ezen felszólítást még egy tekintélyes állásu rokonomnak személyes közbenjárására se változtatta meg.

Áldozatul esve a szemforgató farizeizmuson és sötét bigottérián nyugvó beshgó rendszernek, egy pillanatig se volt kedvem továbbra gör. kathalikusnak maradni, annál is kevésbé, mert ezen vilást én kizárólag a papi pályáért vettem fel s mivel Aradon magyar paróchia nemléteben a gör. kath. vallás követése egyet jelent a románsággal, miért is több magyar érzelmi pártolt el már eddig ezen vallástól s a többséget is csak én bírtam összetartani a gör. kath. magyar paróchia reményével. Valószínű azonban, hogy a magyar paróchiát — az illetékes egyházi körök hanyagsága miatt — hiába váró érdekeltek lassanként követni fognak engem a protestantizmusba annál is inkább, mert róm. katolikusok az áttérés lehetetlen.

Valláskülönbözeti tanfolyamra léptem és protestáns lelkésznek készülök.

Amit semmiféle antiklerikális, szabadgondolkodó és katolikus-ellenes irányok hívei és írói nem tettek velem meg, azt megtették maguk a katolikus papi üldözők. Pár hét alatt teljesen átalakítottak s minden katolikus hitet és meggyőződés kúrítottak belőlem. Ők a szerzői, hogy míg illő elbánás mellett a katolikus hitnek a lehető lelegelesebb védője s a gör. kath. magyar mozgalmaknak legodaadóbb apostola lettem volna, most mindezeknek hivatásból ellensége és ellentétes eszmék bajnoka leszek. Hogy pedig minél inkább az lehessenek, ehhez ők szilgáitatták a legerősebb alapot és leggazdagabb tanulságot.

Igy intézték — ám legyen így.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi heti műsor.

Péntek: *Rigoletto*, opera, Kertész Vilmos felléptével.

Szombaton délután 3 $\frac{1}{2}$ órakor ifjúsági és népies előadás: Kárpáthy Zoltán.

Este 7 $\frac{1}{2}$ órakor rendes helyárrakkal *Rigoletto*, opera, Kertész Vilmos felléptével.

Rigoletto.

— Opera repriz az aradi színházban: —

Egy gyönyörű mese, melyet Hugo Victor álmódott meg s amelynek minden szenvedélyét és kétségbeesését zenére transzponálta a negyven éves Verdi. A muzsika alá ugyan Piave mester, a nagy olasz zeneköltő házilibréttíjára csinálta a szöveg kivonatot, de azért Hugo Victor és Verdi lelkének ölekezéséből született a *Rigoletto*. Ez a tipikus olasz opera, a legszébbek közül való, amely azon a gyönyörű földön termett. Talán azért olyan tökéletes, mert felszívta magába annak a talajnak, amelyből származott, minden nemzeti sajátosságát. A dallamok rajongója: maga az olasz nép énekel ebben az operában minden idegen hatástól menten, úgy, ahogy isten tudnia adta. De azért is szereti ezt a muzsikát annyira minden olasz s a szabad ég alatt munkaközben ép úgy dudolja, mint a milánói Scalában az énekesekkel együtt.

Midőn először került színre: Rigolettó-láz ejtette hatalmába Olaszországot, s ez a láz átcsapott minden zenekedvelő nemzet fiára, mikor az ötvenes években sorra adták az európai színpadokon. Még hozzánk is! És volt egy idő, midőn Pesten minden delnő és minden arszlán „Az asszony ingatag...” dallamát énekelte.

Ez a hangját suhant ma vissza egy-két órára az aradi színpadra. A csodálatosan szép

zene megfogta és fogvatartotta a lelkeket, melyek szintén ünnepelve köszöntöttek minden felhangzó akkordot. Olaszos temperamentum vett erőt a publikumon s szinte szokatlan volt hallanunk, midőn egy-egy ária után a taps zuhatagának hangjain is áttört a lelkesedők „bravó” kiáltása. Nálunk ritka tünet ez, annál gyakoribb megnyilatkozása az olasz színházi publikum lelkesedésének.

De az előadás meg is érdemelte a közönség tüntető elismerését. *Várady Margit*ban oly erőssége van az aradi színháznak, amilyen ma egyetlenegy vidéki város színházának sincs. A gyönyörű színű és széles terjedelmű hang, szárnyalása közben mintha száz különböző hangszer hurjain suhant volna át: zengett és sírt, ujjongott és panaszkodott, mint elhangzó madárlhang az erdőn. *Várady asszony* ideális Gilda volt. *Róna Dezső* Rigolettojáról szeretnénk elmondani minden jót és minden szépet, amit így — éjjeli órán — egy rövid referátóban el lehet mondani olyasvalakiról, aki tehetséges, aki szép dolgot alkotott, aki megizelítette veünk a művészet drága italát. Nem szeretjük a szuperlatívuszokat, de *Róna Dezső*nek mai estéje után megmerjük jövendőlni az utját: az énekművészet méltó tempdomaiba vezet az. *Kertész Vilmos*, a mi állandóan „kölcsonként tenoristánk” a kifinomodott zenekulturának a reprezentánsa. Tiszta szép tenorja ma is sikert szerzett neki (egy dalát megisméltették); mi hangvitelének klasszikus biztonságát csodáltuk. De mindazok, akik résztvettek az előadásban, nagy akaratról és dicsérendő törekvéstről tettek tanubizonyosságot. Ha nem is mérhetők a kritika mértékével, hangjuk vagy iskolájuk fogyatékoságát ellensúlyozta a legigazibb ambíció. *Rozsnyai Ilonka*, *Tomai Mária*, *Delliné*, *Polgár Sándor*, *Herold Ede*, (kinek egy jelenete igen szépen sikerült), *Győző Alfréd*, *Kertész Dezső*, *Polgár Béla* igyekeztek, hogy a mai estét ne felejtse el a közönség.

A női és férfikar is mindent megtett, amit a jelen szegényes körülmények között megtehetett.

Az opera befejezése *Gellért Pál* Kárnagy érdeme. A siker nagy részét joggal követelheti a magáénak. Annyi megértéssel és művészi lelkesedéssel dolgozott a mai este érdekében, hogy neki is, a zenekarnak is a legjobb szívvel nyújthatjuk őszinte elismerésünket. Kár, hogy a díszletek felette szegényesek voltak, s a hangulatot olykor-olykor alaposan megzavarta egy-két rakoncátlanokodó és rosszul beállított kulissza.

Z. A.

* **Ifjúsági és népies előadás.** Szombaton délután tartja a társulat a legközelebbi ifjúsági előadást. Ez alkalommal Jókai híres darabja, a *Kárpáthy Zoltán* kerül színre a már ismert elsőrangú szereposztásban.

* **Vasárnapi előadások.** Vasárnap mint rendszeren két előadást tart a társulat. D. u. 3 és fél órakor mérsékelt helyárrakkal a legnépszerűbb operett, a *Magnás Miksa* van műsoron, este 7 és fél órakor *Csepreghy* kitűnő nép színműve, a *Piros bugyelláris* kerül színre, a fő női szerepben *Z. Várady Margittal*, a többi szereplők az ismert régiéek.

* **Előkészületen:** *Dada*, *Márvány menyasszony* újdonások, melyekből állandóan folynak a próbák.

* **Kertész Vilmos**, a buda-temesvári színház kiváló énekművésze ma és holnap este is fellép a *Rigoletto* operában, a közönség legnagyobb érdeklődése mellett. Jegyek az összes előadásokhoz válthatók a színházi pénztárnál.

Megoldhatlan feladatok előtt a jótékony egyesületek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Még néhány enyhe októberi nap és nyakunkon a tél minden szenvedésével, minden nyomorával. Az idei tél legnagyobb problémája vár megoldásra: miként fognak Aradon segíteni a szegényeken, a nyomorgókon, a magukkal teheteleneken. A városházán még nem sokat gondolkodnak azon, hogy ezt az égetően fontos problémát miként oldják meg. Ugy látszik, hogy a szegények támogatásának feladata ismét a jótékony egyesületekre hárul, amelyek a múltban oly dicsőre méltó munkát fejtettek ki. Néhány jótékony egyesület már most készülődik a hatalmas feladatra, hogy élelmiszerekkel és ruházattal lássa el a szűkölködőket, de rettenetes nehézségek tornyosulnak munkájuk elé. Az idei télen nem kiskoncepcióju segítőakciót kell kifejteniük a jótékony egyesületeknek, hanem olyan nagy mértékben kell támogatniuk a szűkölködőket, ahogyan anyagi tehetségüktől kitélik. Vannak gazdag egyesületek, amelyek a béke boldog idejében nagy vagyont gyűjtöttek össze. *Ezt a vagyont most fel kell áldozni; a látszólagos jótékonyaságnak ezen a téren meg kell szünnie s olyan akciót kell kifejteni, amelynél az összegyűjtött tőkét is fel kell áldozni a jótékonyaság oltárán.* A szűkkeblűségnek, az egyénihűségnek meg kell szünnie, hogy a nyomorgók, szenvedők, a nélkülözők hangos jajszava elhalkuljon. Komoly, fáradságot és pénzt nem sajnáló munkálkodásra van szükség, mert csak ezzel mutatják meg az egyesületek, hogy teljesítik hivatásukat olyan időkben, amikor erre a nemes hivatásra legnagyobb a szükség.

Az Aradi Közlöny, hogy a város közönségét tájékoztassa a jótékony egyesületek téli programjáról, kérdést intézett erre vonatkozólag az egyesületek vezetőihez.

(Egyetlen Napközi Otthon.)

Baros Boriska, a Nővédelmi hivatal vezetője elmondotta, hogy a Nővédelmi hivatal, mint ismeretes, a Varjassy József-utcában házat vásárolt, amelyet átalakított Napközi Otthon céljaira. Az átalakítási munkálatok már folyamatban vannak. Reméli, hogy a Nővédelmi hivatal december 15-én már meg is nyithatja a Napközi Otthont, amelyben elsősorban dispenzairé lesz. A Napközi Otthonban fogják elhelyezni azokat a szegénysorsu gyermekeket, akiknek szülei nappal munkában vannak. A gyermekek részére a hivatal már óvónőt is alkalmazott. A gyermekeket a Napközi Otthonban megfürösztik, fertőtlenítik és esetleg ruhával is ellátják és az egész nap folyamán foglalkoznak velük. Az eddigi terv szerint a Napközi Otthonban ötvenhat szegénysorsu gyermeket helyeznek el. Az épület első emeletén hadiárva-internátust rendeznek be, ahol tizenöt intelligensebb árva leányt helyeznek el, akik tanulmányaikat tovább folytatják. A Nővédelmi hivatal téli programjába felvette, hogy a szegénysorsuak között ezentúl is pillanatnyi segélyt oszt szét. Ezenkívül a kereskedelmi minisztériumtól pamutot kér, hogy már most hozzáfoghassanak a gyermekek részére szükséges meleg téli ruhák készítéséhez. A hivatal kétszázöt pár cipőt

vásárolt össze és ezeket még az ősszel a szegény gyermekek között szétosztja. A hivatal hölgyei élelmiszereket gyűjtenek, hogy a télen a szegények között szétosszák. A hölgyek még azt a feladatot is magukra vállalták, hogy visszaélések elkerülése végett a szegényeket lakásukban keressék fel és személyesen győződjenek meg arról, hogy kik szorulnak segítségre.

(Egyetlen Népkonyha.)

Tenner Józsefné az izraelita Népkonyha-egyesület elnöknője kijelentette az Aradi Közlöny tudósítója előtt, hogy az idén is meg akarják nyitni a Népkonyhát, de ez a tervük óriási nehézségekbe ütközik. Az elnöknő szinte naponta fenn jár a városházán, az illetékes tényezőkkel tárgyalásokat folytat, de nagy közönnyel találkozik. Az elnöknő látja, hogy az idén óriási lesz a nyomor és így még nagyobb mértékben kell élelmiszerekkel, élelmiszerrel a szegények támogatására sietni. Az egyesület a Haditermény-részvénytársaságtól és az egyes központoktól készpénzért élelmiszereket akar beszerezni, de nem tudja, hogy ez az akció sikerre fog-e vezetni és így ma a megnyitás előtt hat héttel az egyesület még nem is tudja, hogy mit kell csinálnia. Az egyesületnek pénzre lenne és a közönség is szimpátiával kíséri az egyesület munkásságát, de a helyzet tavaly óta megrosszabbodott, mert amíg tavaly ősszel az egyesület el tudta magát látni az egész téli szezonra élelmiszerekkel, addig az idén még semmit sem tudtak vásárolni, egyrészt mert nincsen, másrészt, mert mindent lefoglaltak. Tavaly naponta öt-hatszáz ember kapott ebédet a Népkonyhában. Több százán hazavitték az ebédet. A szegénység oly nagy volt, hogy nagyon sokan még a husz fillért sem tudták az ebédért kifizetni, ezért az egyesület naponta csak hat-hét koronát vett be s így körülbelül tízezer koronát fizetett rá az akciójára. Ha tekintetbe elképzelhető az egyesület helyzete most, a vesszük azt, hogy tavaly minden olcsóbb volt. A legnagyobb gondot okozza az a száz-kétszáz szegénysorsu iskolásgyermek, akit tavaly az egyesület ellátott, mert tavaly a szegény gyermekeket gyámolító egyesület nem nyitotta meg a Népkonyhát, s így ezek az iskolás gyermekek is hozzájuk jöttek. A Népkonyha november végén nyílik meg s az elnöknő kéri a társadalmat hasson oda, hogy a Népkonyha egyesület élelmiszerekhez juthasson.

(Nincs ruha, nics cipő.)

Kovács Vince kultúratanácsos, az Aradi Szegénytanulókat Segélyező Egyesület titkára így nyilatkozott az Aradi Közlöny tudósítója előtt az egyesület téli programjáról.

— Fájdalom, az elmúlt évben sem írteltünk ki intenzívebb munkát és ebben az évben sem tudjuk programunkat megvalósítani. A háború tartama alatt tőkénket nem növelhettük, mert úgy éreztük, hogy a társadalomnak minden fillérje a rokkantakat, a hadi özvegyeket és árvákat illeti. Ezekből egyetlen fillért sem akarunk elvonni. Most úgy állunk, hogy saját tőkéinkhez kell nyulnunk, de ha ezt is megteesszük, akkor sem ér-

jük el a kívánt eredményt. Régóta betegeskedő elnöknőnk mindent elkövet, hogy az egyesület nemes feladatának megfeleljen. ezért ruhát, cipőt és élelmiszereket akartunk vásárolni. Ki kell azonban jelentenem, hogy a szegény gyermekeknek való, megfelelő mennyiségű ruhát semmi körülmények között sem tudtunk beszerezni. Napközi otthonokat is szoktunk fenntartani. A szükséges élelmiszerek beszerzése végett a Haditermény részvénytársasághoz fordultunk, a honnan azonban nemcsak, hogy biztató válasz, de egyáltalában semmi válasz nem érkezett. Ugy tudom, hogy ugyanígy járt az Izraelita Nőegyesület is. Ami a ruhát és cipőt illeti, felterjesztést intéztünk a miniszterhez és a megfelelő hatóságokhoz, hogy a borközpont és a ruházati bizottság útján szá munkra megfelelő mennyiségű bőrt, illetve ruházati cikkeket utaljanak ki. Hogy ennek a lépésünknek eredménye lesz-e, arra nézve egyelőre még semmi biztosat nem mondhatok.

Élelmiszer csempésző katonák.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szatmarról jelentik: A múlt héten történt, hogy a Szatmáron állomásozó 127. számú német „Lazarett” két teherkocsi árut rakatott be és a debreceni tábori szállításvezetőségtől irányítást kért és kapott a két waggon árua „Militärgut” megjelölés alatt.

Miután Sajó Lajos raktárfőnök előtt a továbbítást kérő német altiszt kijelentette, hogy a kocsikban bab van, a raktárfőnök jelentést tett a tábori szállítási vezetőségnek arról, hogy a „Militärgut”, cégére alatt babot akarnak szállítani, a babot pedig csak igazolvánnyal szabad szállítani, mire a szállítási vezetőség megtiltotta a két kocsi továbbítását.

Erre a raktárfőnök a bab lefoglalása céljából értesítette a városi hatóságot és a német altiszttel is közölte, hogy a babot nem továbbítják, mert a város le fogja azt foglalni.

Később azonban kiderült, hogy a babbal együtt ladás áruk is voltak berakva. A ladások le voltak szegezve és mindenikre egy más cím volt írva.

Mire a rendőrségtől Tereh Bálint rendőrfogalmazó és Nyisztor Andor rendőrbiztos érkeztek az állomásra, a 300 métermázsas bab átvétele végett, már messziről látták, hogy a két vasuti kocsit kinyitották és mintegy 15—20 német katona nagy sietséggel igyeckszik a kocsiokból a ladásokat kiszedni és az ott álló automobilra rakni.

A raktárfőnök figyelmeztette a katonákat vezető altiszttel, hogy a kocsiok rakományai már fel van adva, azokért az államvasut felelős és azokat az államvasut birtokából annak tudta nélkül még a feladó sem veheti vissza és az automobil elé állott, hogy az a gyanus ladásokkal el ne indulhasson.

Erre az altiszt rákiáltott a soffőrrre, hogy hajtson és ha a raktárfőnök nem áll el az utból, hajtson keresztül rajta.

Igy aztán az autó a feladott waggonokból önkényesen visszavett ladásokkal és azok titokzatos tartalmával, amelyeket az erőszakos visszaszerzési mód tett fölöttébb gyanussá, elmenekült.

A 300 mm. babot, amelyet a német katonák saját bevallásuk szerint a környékbeli falukból autón hordtak a városba, a rendőrség kiküldöttjei lefoglalták.

Mandl Zsigmond szállításai.

— A szegedi katonai bűnper aktáiból. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Többször ismertettük már egyes részleteit annak a hatalmas pernek, amelyet most tárgyal a temesvári hadosztálybírószék Szegeden Meinx Valter élelmezési kőszék és társai ellen. A terjedelmes vádirat szerint Meinxnak Böhm Sándor szegedi és Mandl Zsigmond márkói kereskedők voltak a bűntársai. Böhmöt és Mandl is több évre elítélték.

A vádirat alapján rekonstruálható, milyen szerepe volt ebben a szomorú történetben Mandl Zsigmondnak.

Böhm Sándor 1914 augusztus első napjaiban mutatta be Meinx Valternek Mandl Zsigmondot, akivel már régóta szokott közös üzleteket csinálni. Előzetesen — állítólag — Böhm már bőségesen informálta Mandl Zsigmondot arról, hogy milyen módon intézi üzleteit Meinx Valterrel s elmondta, hogy ezen a téren milyen tapasztalatokat és mennyi hasznot szerzett. Ennek az volt a következménye, hogy csakhamar Mandl is rátért arra az útra, amelyen Meinx Böhm-mel haladt.

Hogy Mandl Miksa milyen nagy arányban kezdte meg szállításait, az megállapítható a szegedi katonai élelmezési raktár pénztári naplójából, amely szerint Mandl-nak 1914 augusztus elejétől ugyanazon esztendő október végéig, tehát

nem egészen három hónap alatt
1.274.972 K 52 fillért fizettek ki.

A vádirat szerint eme szállításoknál Meinx annyi visszaélést követett el, hogy a katonai kincstárnak ebből 200.000 K kára támadt. Ezt a károsszeget a szakértők számításai alapján állapították meg. A Mandl Zsigmond ellen a szegedi törvényszéknél lefolytatott perben a károsszeget ugyanilyen összegben állapították meg.

Meinx és Mandl már elejétől fogva abban állapodtak meg, hogy közös haszonra fognak dolgozni. Meinx a rendőrség, később pedig az ügyészség előtt tett vallomásaiban

beismerte, hogy Mandl neki a haszonból részesedést ígért

s azért kérte, hogy neki mentől több és mentől nagyobb rendelést adjon fel és ha csak lehetséges, fizesse túl a hadiárakat, hogy így a részesedése is minél nagyobb lehessen. Mint beismerte azt is, hogy Mandltól már augusztus elején, amikor a zabon kívül egyebet még nem szállított, kapott néhány ezer koronányi ajándékot. Meinx Mandltól körülbelül 25.000 koronányi ajándékot kapott.

Mandl saját üzleti könyveiben is feljegyezte a Meinxnak adott pénzájándékokat és így meg lehet állapítani, hogy 1914 szeptember 8-án 5650, szeptember 16-án 2000, szeptember 17-én 6000, október 12-én 7500 és október 22-én 3500 koronát, összesen tehát 24.650 koronát adott Meinxnak. Ez az összeg azonban a vád állítása szerint valószínűleg valamivel nagyobb, mert Mandl pénztárkönyvében még egyéb homályos tételek is vannak, amelyek valószínűleg szintén pénzájándékokra vonatkoznak. Így például októberben szerepel egy 5700 koronás tétel, amely mellett az a megjegyzés áll, hogy már augusztusban kiadva, utólag jegyezve. Ez az összeg valószínűleg az a pár ezer korona, amelyről Meinx Valter bevallotta, hogy már augusztusban kapta. Mandl a pénzt csak eleintén adta át készpénzben Meinxnak. Később abban állapodtak meg, hogy Mandl kezelje Meinx pénzt. Ezt a képpel oldották meg, hogy Mandl a Meinxnak szánt pénzájándékokat átutalta a

budapesti Hermes-bankhoz és Meinxot csak arról értesítette mindig, hogy megint mennyit irt a javára.

A Mandl által Meinx részére a Hermes-banknál letett pénzt — 25.000 koronát — a rendőrség annak idején lefoglalta.

Dacára annak, hogy Mandl Zsigmond csupán terményekkel kereskedett eddig, Böhm Sándor példájára egyszerre szállítani kezdett mindenemü élelmiszert. Így szállított buza-lisztet, kávé, cukrot, szilvóriumot, teát, szalonnát, füstölt hus és még sok egyebet. Dacára annak, hogy Meinxnak feljebbvaló hatósága ismételtén megtiltotta, hogy a hadiáraknál magasabb árakat fizessen, Meinx azzal a kifogással, hogy olcsóbban nem tud vásárolni, legtöbbször nem tartotta be ezt az utasítást. Mandl Zsigmond az általa a szegedi katonai élelmezési raktárnak szállított lisztet olyan mal-moktól vásárolta, amelyek maguk sokkal olcsóbban szállítottak volna a katonai raktárnak közvetlenül, mint azt Mandl-nak tették, aki ezenfelül saját nyereségét kerekve, még egyszer felemelte a lisztárakat. Így tehát a raktár minden lisztszállításnál, melyet Mandl eszközölt, kétszeres üremelést fizetett.

Mandl azonban nem érte be az így szerzett haszonnal, hanem még a lisztárak körül elkövetett visszaélések révén is igyekezett illetéktelen haszonhoz jutni. Így sötétebb lisztárakat világosabb liszt árakkal számlázott. A polgári bíróság előtt kihallgatott tanúk ismételtén vallották, hogy a Mandl által szállított liszt a legtöbb esetben mindig sokkal sötétebb volt, mint amilyennek a szájkukon lévő cédulák szerint lennie kellett volna.

Mandl hamisan ráért más élelmiszerek szállítására is. Meinx 1914. évi augusztus 22-én egy vagon kávé rendelt nála kilogramját 4 K 60 fillért, augusztus 23-án pedig három vagon ugránolyan áron. Bebizonyított tény, hogy kávé akkoriban kilogrammonként 3 K 80 fillérben bármily mennyiségben könnyen lehetett volna kapni. Meinx itt nem is hivatkozik még a sürgősségre sem, mert a szállítási határidőt október végére állapították meg. Mandl a 4 K 60 fillér számlázott kávé a Hoffmann-cégtől 3 K 20 fillérért vásárolta.

1914. szeptember 2-án Mandl Zsigmond egy vagon szalonnát szállított a szegedi katonai élelmezési raktárnak. A szalonna kilóját 2 K 25 fillérrel számlázta. Saját könyveinek feljegyzése szerint Mandl ezt a szalonnát kilogrammonként 1 K 50 fillérrel vette.

1914. augusztus 28-án Meinx Valter Mandl Zsigmondtól öt vagon cukrot vásárolt kilóját 1 K 20 fillérért, holott akkor a piaci ára kilogrammonként 88 fillér volt csak. A cukrot Mandl is így vásárolta, amint az pénztárkönyvéből kitűnik.

1914. augusztus 25-én Meinx tíz vagon rizst rendelt Mandltól. Mandl a fizs métermázsáját 70 koronáért szállította, holott annak piaci ára akkor 31 és 45 K között váltakozott áron. Mandl üzleti könyveiből megállapítható, hogy ő a rizs mázsáját 40 koronáért vásárolta.

1914. augusztus 22-én Meinx tíz métermázsa teára adott Mandl-nak megrendelést, aki a tea kilóját 12 K 50 fillérért szállította, dacára annak, hogy azt Szegeden 4 K 40 fillérért vásárolta.

Egész sorag rendelést és szállítást sorol fel a vádirat, amelyek révén Mandl és Meinx a katonai kincstárt érzékenyen megkárosították,

esakhogy illetéktelen haszonhoz jussanak. Van azonban azután még arról is szó a vádiratban, hogy Meinx Mandl Zsigmondnak

olyan árukat is kifizetett, melyeket az sohasem szállított

s amelyekről fiktív számlákat állított ki. Megtette azonban Meinx azt is, hogy egyes árukat, amikből túlnagy készlete volt, poton áron adott el Mandl Zsigmondnak, aki azokat másutt nagy nyereséggel adta tovább.

Ezekkel a vádpontokkal a hadbírószék ezen a héten foglalkozik részletesen.

Keresztény szociálista néppárt.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A néppárt és a keresztény szociálisták egyesülésének terve — amelyről az Aradi Közlöny már hírt adott — ha megvalósul, a keresztény koncentráció megteremtésére vezethet. A Katolikus Népszövetségnek háromszázazernél is több tagja van, az Országos Keresztényszociális Szövetség híveinek száma éléri a százezeret. A tervnek azonban ma még nagyon jelentékeny tárgyi és személyi természetű akadályai vannak.

Az egyesülés eszméjét — mint fővárosi tudósítók telefonálja — hetek előtt vetették föl néppárti részről. Nyomban kitűnt, hogy elfogadására a keresztényszociálisták is hajlanak. Erre megkezdődött a tárgyalás a pártok kiküldöttjei között. A néppárt Haller István országgyűlési képviselőt bízta meg a tárgyalások vezetésével, a keresztényszociálistákat Miklós Ferenc dr., az Országos Keresztényszociális Szövetség ügyvezető alelnöke képviseli.

Mindenek előtt meg kellett állapítani a tárgyaló feleknek, hogy a fuzióra való hajlandóság nem általános. A néppártban csak a fiatalok csoportja Haller István, Huszár Károly, Bartos János, Lándauer Béla és Ernst Sándor, a Népszövetség igazgatója kardoskodik a terv mellett. Molnár János, a néppárt alelnökét, követik, aki ragaszkodik az ortodox néppárt álláspontjához, az egyházpolitikai törvények revíziójának követeléséhez. Ezt a követelést keresztényszociálista részről túlhaladottnak és a fuzió programmba való fölvetését fölösleges megterhelésnek tartják.

A keresztény-szociálisták részéről az egyesülést Giesswein Sándorral az élén tényleg a talányzó többség kívánja, de nem jelentéktelen az a mindegyre szélesedő áramlat sem, amely a keresztény-szociális mozgalom függetlenségének jelszavával a fuzió ellen keltekezett. Az ellenző mozgalom élén Katona Imre, a Keresztényszocializmus című lap tulajdonosa és Vermes, a lap páp szerkesztője áll. A viszony a két csoport között a lehető legrosszabb. A Giesswein-tábor nem azonosítja magát Katona-Vermes híveinek antiszemizmussal, agrárius jelszavaival és az Országos Központi Hitelszövetkezettel való ismert összeköttetések révén üzleti hajlandóságokkal, sőt a munkapárt likos támogatásával gyanúsítja meg. Bizonyíték erre hincsen a akik a vádú Katonák mellének szegőzik, csak Giesswein Sándor egyik népgyűlési beszédének erre a kijelentésére hivatkoznak:

— Olyan áramlat, amely mögött egy bukott rendszer húzódik meg, minden közös-séget megtagadok.

Nehézséget okoz ezeken kívül még a hatalmi kérdés is. A keresztényszociálisták minden módon ragaszkodnak ahhoz, hogy a fuzió párt vezére Giesswein legyen, akinek nevéhez a keresztényszociális mozgalom létezése fűződik. Az új párt elnevezése dolgában is hosszú vita volt, míg végre a „Keresztény szociálista néppárt” néven megállapodtak.

Wekerle Sándor az új adókról.

(A miniszterelnök a hadisegélyek emeléséről.)

— Sajdi tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről telefonálja tudósítónk: A képviselőház pénzügyi bizottságának ülésén Wekerle Sándor miniszterelnök nyilatkozott a kormány adóterveiről és a hadisegélyek fel-emeléséről. Az ülésen Tisza István gróf felszólalásával kapcsolatosan keletkezett vitáról lapunk más helyén írunk. A főispánok választás terrorizmusról volt szó. Ennek elintézése után a bizottság áttért a napirendnek, elsősorban az indemnitási javaslatnak a tárgyalására.

Az indemnitási javaslatot Mannich Kálmán előadó ismerteti és elfogadásra ajánlja.

A vitában elsőnek Teleszky János szólt fel. Wekerle személye neki garancia arra, — ugymond — hogy az államháztartás vezetése jó kezekben van, az indemnitást ezért megszavazza. Tájékoztatót kér a pénzügyi helyzetről és a jegybank állásáról. Nem látja-e a miniszterelnök az időt elérkezettnek arra, hogy a bankkimutatások publikáltassanak? A reichsratban is oly nyilatkozatok történtek, amelyek a helyzetről képet nyújtanak. Végül a hadisegélyezés ügyében kér felvilágosítást.

Lévay Lajos: Kérde, milyen álláspontot foglal el a kormány arra nézve, hogy a Deutsche Reichsbank a magyar értékpapirok zárlatát rendelt el. Kérde továbbá, hogy bor kivételünk nem fog-e akadályokba ütközni? Szóvateszi azután a katonaisztii fizetések kérdését és az osztrák parlamentben a közéletnézési kérdésben elhangzott támadásokat.

Cserny Károly hosszasan szól az osztrák viszonyokról és kérde a kormányt, milyen álláspontot foglal el a kiegyezés kérdésében. Magyaróvárott a szociáldemokrata párt kiküldötte nagy beszédet mondott Németország ellen. Kéri, utasítsák a közigazgatási hatóságokat arra, hogy az ilyen gyűléseket akadályozzák meg.

Nagy Ferenc a közönségi kiadások dolgában kér felvilágosítást.

Bakonyi Samu foglalkozik a katonaisztii fizetések ügyével. A munkálatok ezirányban tudomása szerint folyamatban vannak. A katonaisztiek kívánságai méltányosak.

A vita befejeztével Wekerle Sándor miniszterelnök szólalt fel. A jegybank rendkívüli közgyűlést fog tartani, amelyen kimutatást fog adni a bank helyzetéről, amely megnyugtatólag fog hatni. Látni fogják, hogy vannak arany készletek, melyek fedezetet nyújtanak arany-szükségletünkre. Pénzforgalmunkat bankiegyekre korlátoztuk, helyzetünk egyforma a többi országokéval. A valuta javítás szempontjából két főelv vezet: az export növelése és az import korlátozása. Az import tekintetében Ausztriával együtt kell lejárni.

Az előterjesztendő adójavaslatok tekintetében a szeszadót emelni óhajtja. A cukoradónál tekintettel kell lenni Ausztriára. A boradóra is szükség van, de a rohamos emelés romboló hatással lenne, anélkül, hogy a pénzügyi helyzetet javítaná. A szeszadó behozatata elkerülhetetlen lesz. Szó van a vagyonadó megfelelő kiterjesztéséről és tervbe van véve a jövedelemadónál a kulcs felemelése. A bankok hadiadójának megállapításáról a javaslat már kész. Bérilletékek emelésével ismét foglalkoznak, a marhalevelek illetékével kapcsolatban, tervezik továbbá a progresszív ajándékozási és örökösödési adót, amely minden modern államban be van vezetve. A gyufaadó behozatalára is szükség van. A katonaisztii

fizetéseik ügyében a viszonyok megváltoztak, úgy hogy a készütségi pótlék emelése elkerülhetetlen. A katonai özvegyek és árva-ellátása tekintetében ma is folynak a tárgyalások és legközelebb törvényjavaslatot terjeszt be. A közönségi költségekről a költségvetés előterjesztése mellett fog felvilágosítást adni, mert a nagy nyilvánosság előtt akar ehhez hozzászólni. A felhangzó osztrák támadásokra megjegyzi, hogy elsősorban a delegáció összehívását óhajtja. Arra a kérdésre, hogy mit csinálunk egy esetleg nem alkotmányos Ausztriával szemben, hagyjuk a választ arra az időre, amikor ez az eset bekövetkezik. Az osztrák parlamentben elhangzott támadásoknak tulságosan nagy súlyt ne tulajdonítsunk, mert nem pártok, hanem egyes emberek cselekedeteiről van szó.

Attér ezután

a háborús segélyek felemeléséről

vonatkozó terv ismertetésére. Előre becsájítja, hogy Ausztriában szó van róla, hogy a most igen magasra felemelt segélyek mérve újból revidáltassák. A mi mérvünk a jövőre nézve olyképen fog alakulni, hogy különbség tétetik a vidék, a rendezett tanácsu, a törvényhatósági joggal felruházott városok, azután Fiume, Pozsony és Budapest között. A segély a vidéken az első családtag és feleség részére 36 koronával, két családtag után havi 60 koronával, három után havi 80 koronával, négy után havi 100 koronával, öt után havi 115 koronával lesz megállapítandó, ezután a segély havi 15 koronával emelkedik.

A rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal felruházott városokban a segély tételei lesznek havi 42—71—95—118—135 azután 15 koronával emelkedő összeg. Fiumében, Pozsonyban és Budapesten havi 48—82—110—136—155 és ezután 15 koronával emelkedő összegek lesznek a segély osztályai. A lakásilleték nem lehet több, mint a tényleg fizetett lakbár, másrészt mint a segély negyven százaléka Budapesten, huszonöt százaléka a városokban és tizenöt százaléka a vidéken. A gyermekek kora nem jön tekintetbe, mint az eddig történt.

A segélyeket bizottságok fogják megállapítani. A bizottságok jogosultak lesznek rendkívüli esetekben rendkívüli segélyt is javaslatba hozni.

Ezután Tisza István gróf szólalt fel és felhívja a figyelmet a ténylegesen szolgáló legénység családjainak ellátására.

Wekerle Sándor kijelenti, hogy a ténylegesen szolgáló legénység családja három évi szolgálat után ellátásban fog részesülni.

Teleszky János az új jövedelmi forrásokban egyet ért a miniszterelnökkel, de kéri, hogy a szén adót ne hozzák be, hanem hagyják azt a béke idejére.

Wekerle Sándor miniszterelnök: a szén adó dolgában a felelet az, hogy a szén árakat revidálni kell, mert azok óriásiak. Ezeket le kell szállítani és akkor az adó is megfelelő lesz.

Bartha Ödön a hadisegélyezésnél az elesett hősök családtagjainak ellátását teszi szóvá. Jakabffy Elemér az örökösödési adó ügyében intéz kérdéseket.

A miniszterelnök kijelenti, hogy az elesett hősök családtagjaira vonatkozólag a katonai nyugdíj intézkedik, úgy, hogy az körülbelül egyforma lesz a mostani segéllyel. Az örökösö-

dési adó dolgában most dolgoznak az adó tervezeten.

Ezután az indemnitási törvényjavaslatot általánosságban és részleteiben elfogadják. Változatlanul elfogadják a horvát pénzügyi egyezményt, majd a közszolgálati alkalmazottak háborús pótlékára tértek át, amit szintén elfogadják.

TANÜGY.

Új igazgató a polgári leányiskolában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város iskolaszéke ma délután Vargassay Lajos polgármester elnöklésével ülést tartott.

Kovács Vince kultúr tanácsnok előadta, hogy a tanítást szeptember 6-án minden akadály nélkül az egész vonalon megkezdődött és zavartalanul folyik. Bejelenti, hogy a Hasszinger-utcai elemi iskola és felsőbb leány iskola épülete a katonai kórház céljai alól felszabadult és ebben az iskolában az állami felsőbb leányiskola, leánygimnázium és a Hasszinger és Weitzer-utcai elemi leányiskolák nyertek elhelyezést. Eme két leányiskola kivételével az összes iskolákban rendes körülmények között egész nap folyamatosan van a tanítás. Közli a bizottsággal, hogy az összes elemi és polgári iskolákban huzatezer harminckilenc tanköteles gyermek iratkozott be, amely szám a tavalyinál kedvezőbb eredményt mutat. Ezután meglepő szavakkal emlékezett meg Simon Karolának a polgári leányiskola igazgatójének nyugalomba vonulásáról, aki a népoktatás javát harminchat éven át elismerésre méltó eredményes és szép munkával szolgálta. Indítványt az iskolaszék a nyugalomba vonuló érdemes igazgatónak munkásságát jegyzőkönyvben örökítette meg és szolgálatait köszönetet mondott. Nyugalomba vonulásával megüresedett helyre az iskolaszék Steinitzer Zsénit választotta meg egyhangulag a polgári leányiskola igazgatójévé.

Az iskolaszék 1908-ban hozott jogerős se máig is érvényben lévő határozata értelmében pár nappal ezelőtt felhívta a közönségi elemi iskolák vezetését, hogy november elsejétől március elsejéig a tanítást reggel 8 óra helyett 9 órakor kezdjék meg. Erről az intézkedéséről értesítették a tanfelügyelőt is, aki válaszolva az átiratra kijelentette, hogy ezt az intézkedést nem veszi tudomásul és ez csak arra szolgál, hogy az iskolaszék és a tanfelügyelőség közötti harmoniát megzavarja, mert a kilenc órai kezdés a tanítások menetében is nagyobb hátránnyal járna. Az iskolaszék a tanfelügyelő válaszára kimondotta, hogy a tanítási időnek 9 órában való megállapításával nem avatkozik az iskolák beüresítésébe és a tanításba, hanem határozatával csak tisztán a zsemege koru gyermekek egészségét óhajtja megvédeni is felterjesztést intéz a vallás és közoktatásügyi miniszterhez, kérve eme intézkedést hagyja jóvá.

Az 1917—18 évi költségvetés szerint 462.932 koronát tesz ki az az összeg, amelyet a város a népoktatás céljaira fordít. Tandíjakból ezzel szemben eddig 175978 korona folyt be.

Biztosította még a bizottság, hogy a tanfelügyelői intézményekre vonatkozó szabályzatot az állami intézetekhez hasonlóan revízió alá veszi és ezzel a munkával egy bizottságot bízott meg, melynek tagjaul Kovács Vincét, Jegessy Károly dr.-t, Kilyéni Jánost és Szathmáry Jánost választották meg.

Vilmos császár ebédet oszt.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Rosner Károly, a Lokalanzeiger tudósítója, aki Vilmos császár kíséretében volt, érdekes tudósítást küldött lapjának a császár magyarországi utazásáról. Nagyszerű cikkéből közöljük az alábbi részletet:

Egy órára reggelire hivatalos a császár szűkebb környezete. Az étkezőkocsiban hosszú asztalt terítettek. A császár pontosan jelenik meg és vidáman üdvözlöi vendégeit. Az öröm visszatükröződik arcán attól a pompás napfényes időtől, amely kívül a nagy magyar alföldön és a távoli Kis-Kárpátokon végig ömlik. Mindenkihez odafordul és jobb kezének erős, széles gesztusával keretet rajzol a képhez:

— No — szép ez? Micsoda áldott ország! Nézzék ezt a fekete, zsiros földet, ezeket az óriási pajtákát. Ez mind kenyér, az ország és a hadsereg kenyere.

Megelégedetten mosolygott:

— Nem — az isten, aki ezt teremt, nem akarja, hogy szolgálj legyünk. Eppen most olvastam Painlevé ur szűzbeszédét. Tehát Painlevé ur megint Elzász-Lotharingiát akarja! Szép — hát vegye el! Milyen hangzaos frázisok ezek és a szavak mögött sehol nyoma sem a biztos alapnak.

Egyik tiszthez fordul:

— Ön felolvashatja majd a beszéd szövegét.

A császár az asztal közepéhez ül és körülötte helyet foglalnak a kíséret tagjai. A császár röpké pillantást vet az előtte fekvő kártyára. Egyszerű husétel és sajt a menü. És már jön az udvari vadász és a császár elé helyezi a teli tálakat és gyorsan eltűnik. Itt nem szervizroznak, maga a császár osztja ki az ételeit vendégeinek. A tányérok kézről-kézre vándorolnak hozzá és gyakran kérdi a császár:

— Kié ez? Kinek a tányérja.

Es minden darabka hússal tréfás szó is megy a tányér tulajdonosához. Olyan az ebéd, mint az egyszerű polgári családoknál: a jószágos családapa ismeri mindenkinek a gyöngéjét.

— Mit akar a vezérkari tiszt? Egy darab csontosat? Miért? Dolgozott-e már ma valamit!

Az asztal végéről fiatal, csengő hang esdekelt:

— Felség, a franciák tegnap Verdun-nél alaposan kikaptak.

— És persze ezt ön csinálta?

— Nekem jutott a szerencse, hogy Felségednek jelentést tehettem.

— No hát — tessék! és a csontos hus a császár kezéből átvándorol a vezérkari tiszthez.

Beszélgetés közben a császár csillogó szemekkel nézi a tájékat. Régi magyarországi utazások emlékei kelnek benne életre és akkori benyomásait elevenen, színesen mondja el. A magyar népies viselet került szóba és ráértünk arra a rövid, ujj nélküli, elől nyitott, teltér juhör mellényekre, amelyeket Kélet-Magyarország és Erdély parasztjai és parasztnőasszonyai viselnek. A császár a bekecs viselését egészségügyi szempontból magyarázta meg.

Tányérokat váltanak és a sajtos tálcá már ott áll a császár előtt. Ismét vidámság ömlik el a kemény vonású arcon.

— Ki öhajt?

Mindenki kér és a tányérok vándorolni kezdenek.

— Mi az? Persze megint a vezérkari tiszt!

Kedvesem, ezuttal nincs különlegesség. Ön már ugyanis sok húst kapott. — És kié ez a tányér? A hercegé? Jó! Ez azé a kapitányé, aki az imént a felszállásnál majdnem lemarasztalt. Most még kap, de ha még egyszer megtörténik az ilyesmi, akkor aztán ki innen és kötődni.

Igy szórakozik a császár. Már szivarra gyujtanak. A császár a romániai látogatósról beszél s mire a szivar elhamvadt, már visszavonul termes kocsijába dolgozni. A vonat végigzakar a magyar Alföldön az Alduna felé. Csönd és munka uralkodik császár vonatának szakaszaiban.

H I R E K.

Tizenkét hajó elsüllyesztése.

(Moon sziget előzékeny.)

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: Október 17-én az északi tenger északi részében az elzárt területen belül a német könnyű tengeri haderők a Seotland szigetek közelében megtámadtak egy Norvégiából Angliába kísérő menetet, mely összesen tizenhárom hajóból állt, köztük védelmül a G. 29 és G. 31 modern angol rombolók. A kísérő menet minden hajóját, épp úgy a fedező járműveket, beleértve a rombolókat, a kísérő halász gőzös kivételével megsemmisítettük. Tengeri haderőink veszteség és sérülés nélkül tértek vissza. Tengeri haderőink hadműveletei Ozel szigeténél tervszerűen haladnak előre. A tengerészeti vezérkar.

— Városatya jelölés. Az aradi függetlenségi és 48-as végrehajtó bizottsága ma este Priegl István dr. elnöklésével a központi szál lodában városatya jelölő-ülést tartott, amelyen egyhangulag úgy határoztak, hogy Somló Ármán dr. ügyvédet és Sótaly György ipartestületi titkárt ajánlják a függetlenségi párt polgárainak a második kerületben megüresedett mandátumokra. Az értekezlet befejezésekor Nagy Sándor dr., a párt alelnöke szólalt fel és azt indítványozta, hogy a párt mondjon köszönetet Kálmár Nándornak, az Arad és Vidéke kiadótulajdonosának, amiért újabb tanujelét adta önzetlen pártihűségének azzal, hogy lapját, amelyet, egy új párt akart tőle igen tekintélyes összegért megvásárolni, nem adta el, mert tovább is a függetlenségi eszméket akarja szolgálni, eme régi fegyver segítségével. A végrehajtó bizottság elfogadta ezt az indítványt és erről értesíti a lapkiadót, aki részlegelt a függetlenségi párt haláljára és elismérésére.

— Kitüntetett tábori lelkész. A hivatalos lap közli, hogy Bálint Ferenc es. és kir. tábori lelkésznek, — ki két év előtt az aradi helyőrséghez volt beosztva s itt úgy katonai, mint polgári körökben nagy népszerűségnek örvendett és most már két év óta megszakitás nélkül a haretáren teljesít szolgálatot, a hol a legnagyobb veszélyben is állandóan katonái között tartózkodva, azokat kötelességre és kitartásra buzdítja, — öfelsége az ellenség előtt tanusított vitéz és önfeláldozó magatartásáért a Signum laudist adományozta. Nevezettnek ez már a harmadik kitüntetése. Előbb a vöröskeresztes II. osztályú díszjelvényvel, majd a II. osztályú lelkészi érdemkeresztrel tüntették ki.

— A külügyminiszter Budapesten. Budapestről telefonálja tudósítónk: Mint a Pester Lloyd értesül, Czernin Ottokár gróf külügyminiszter október 28-án Budapestre érkezik, hogy érintkezésbe lépjen a magyar politikai pártok vezéreivel. Ugyanebben az időben az osztrák kormány több tagja is Budapesten lesz, hogy a magyar kormánnyal tárgyalásokat folytassanak az élelmezési kérdésekben. Miután a külügyminiszter és az osztrák miniszterek budapesti tartózkodása egy időben lesz, valószínű, hogy közös minisztertanácskozást is fognak tartani Budapesten.

— A zsir ellátás. Exterde Kálmán báró a város közlelmezési ügyeinek vezetője ma értekezletet tartott az aradi hentesmesterekkel, melyen a város közönségének zsirral és sertéshussal való ellátását beszélték meg. Az értekezlet eredményeiről Exterde Kálmán báró a közlelmezési bizottság tagjait szombat délután három órakor tartandó ülésen fogja tájékoztatni.

— Megnyitnak a városi kifőzések. Szegedről jelentik: A városi tanács ülésén Somogyi Szilveszter dr. polgármester előterjesztést tett a városi kifőzések megnyitására vonatkozólag. Minden kerületben lesz egy kifőzés, összesen négy. Ezekben a helyeken az igazolt szegények utalványra tápláló élelmet fognak kapni. A megnyitást minél későbbre tervezik, hogy a jövő tavasszal minél tovább lehessen nyitva tartani. Most ugyanis van elegendő élelmiszer, majusra azonban már lényegesen kevesebb lesz. Néhány vendéglővel is szeretne a polgármester megállapodni, hogy azok a kisebb jövedelmű emberek, akik esetleg szegényeknek a népkonyhán, leves, főzelék és husból álló ebédet kaphassanak egy koronáért. Itt is jogrendszer lenne és miután egy koronáért ilyen ebédet senki sem adhat, a különbözetet a villamos- és mozi pótlulétekből fedezné a város. A városi vendéglőben jelenleg naponként 402 adagot főznek, van aki ebéd-vacsoráért 3, van aki 2 és van aki csak ebédért 2 koronát fizet. A múlt hónapban összesen csak 565 koronát fizetett rá a város a városi vendéglőre. Az ételek nagyon jók, Wolf dr. tiszti főorvos hetenkint többször megköszönja az ételeket.

— Beck Lajos — államtitkár. Budapestről telefonálja tudósítónk, hogy a hivatalos lap holnapi száma közli, hogy a király Beck Lajost az igazságügyminiszterium politikai államtitkárjává nevezte ki.

— Halálozások. Özvegy Assael Adolfné, született Rédl Sára, 72 éves korában hirtelen meghalt. Temetése péntek délután két órakor lesz a Deák Ferenc-utca 39. számú házból. Az elhunyt koporsójára szánt koszoru megváltás címén az aradi anya és csecsemő védő egyesület javára adományoztak: özv. Apor Józsefné 30, Fejér Gábor 50, Palmay Lajos dr. 50, Reisinger Sándor 100 koronát.

Gruber Gusztávné szül. Oertel Elza f. hó 18-án hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése f. hó 19-én, csütörtökön d. u. 4 órakor lesz Angyal-utca 2. szám alól.

— Óvakodjunk a csalóktól. Figyelmeztetem a város lakosságát, hogy óvakodjanak az oly ügynököktől, kik a célból keresik fel őket, hogy fogságban lévő hozzátartozóikhoz való utazásra csábítsák, vagy részükre pénzüsségeket csaljanak ki. Az ily egyéneket a rendőrségnek kell átadni. Hozzátartozóikkal való érintkezés, vagy pénzküldés ügyében a rendőrség bejelentési hivatalában, mindenki felvilágosítást kaphat. Green Nándor főkapitány.

— Adományok. Neuman Dániel báró 80-ik születésnapja alkalmával a vakokat gyámoltató országos egyesület aradi fiókjának 1000 koronát adományozott.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Aitalános offenzívát tervez tavaszra az entente.

Genf. A *Matin* jövő tavaszra nagy általános offenzívát hirdet.

Stockholm. Megerősítik hogy az orosz ideiglenes kormány kapitulált a szövetségesek egységes követelése előtt és mindenben alávetette magát az entente kívánságainak. A szövetségesek francia, angol, amerikai magasrangú tisztjeiből álló katonai ellenőrző bizottságot küldtek ki, amely már meg is kezdte működését. A bizottság székhelye Pétervár. A most kötött titkos szerződés szerint az entente csak az esetben segíti továbbra is Oroszországot, ha az orosz hadsereget teljesen az ő akarat és irányítása szerint szervezik ujja. Az ellenőrző bizottság legfőbb feladata, hogy 1918. év tavaszára alaposan előkészítse azt az orosz román offenzívát, a mellyel az ugyanakkor a nyugati határon megkezdendő angol francia amerikai offenzívát akarják támogatni.

Zürich. A *Newyork Herald* tudósítja, hogy az amerikai hadsereg második kontingensét decemberben és januárban fogják behívni.

London. Az amerikai kormány Oroszországnak 50, Angliának 25, Franciaországnak 20, és Belgiumnak 5 millió dollár nyújtást adott.

Stockholm. Több orosz lap követeli, hogy Franciaország mondjon le Elzász-Lotaringiáról, hogy így a béketárgyalások kezdődhessenek.

Bécs. Az olasz határról jelentik, hogy a római hadbírósa a géntai kikötő elcsúsztatásának megkísérlése miatt három halálra, kettőt életfogytiglani fegyházra és egyet husz évi fegyházra ítél.

Luganó. Az *Avanti* elárulja, hogy ezentúl úgy Milánóban, mint Rómában is meg fog jelenni. A lap tegnapi első számát dását mindjárt elkobozták.

Meghalt Vázsonyi Vilmos atyja.

Budapestről telefonálja tudósítónk: *Vázsonyi Vilmos* édesapja, *Weiszfeld Adolf* nyugalmazott tanító ma délelőtt nyolcvanhat éves korában meghalt. Az öreg ur a főváros és különösen a hatodik kerület életének ismert és kedvelt alakja volt. Fiatal korában Sümegyen volt tanító, később azonban Budapestre jött, hogy gyermekeit iskoláztassa és felnevelje. A Teréz-városban töltötte életét és élénk részt vett a közéletben. A választói gyűléseknek ismert és népszerű szónoka volt. Általában bibliai szónoknak nevezték, mert beszédeiben a bibliából szeretett idézni. Mindis az ellenzékhez tartozott, öregebb napjaiban azonban visszavonult közéletől és ezentúl minden örömét fiaí karrierjében lelje. Nem sokáig volt beteg. Tegnapelőtt még élénken elbeszélgetett fiaival jókedvűen érdeklődött a politika iránt. Tegnap azonban rosszabbra fordult állapota. Előrehaladott kora sietette halálát. Temetése holnap délután két órakor lesz a régi Kerepesi-úti temetőben. Az elhunytban *Vázsonyi Vilmos* választójogi miniszteren kívül *Vázsonyi Jenő* dr. udvari tanácsos, *Máv.* igazgató édesapját, *Bader József* dr. ügyvéd és *Bársony Dóra* az Operaház művésznője nagyapját gyászolják.

— **Értékpapírok záróárfolyama.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Az értékpapír magánpiacsalomban ma a következő záróárfolyamok voltak: Magyar Hítel 1332, Osztrák Hítel 937, Ásrár Bank 1053, Fabank 1025, Hazai Bank 586, Kereskedelmi Bank 5835, Magyar Bank 888, Magyar Általános Köszén 2470, Salsótárjani 1310, Beocsini cement 1330, Konkordia 1030, Rimamurányi 1271, Ganz Danubius 4585, Fegyver és Gépgyár 1230, Rusgyantagyár 1350, Klotild 720, Nasici Tannin 3500, Osztrák-Magyar Államvasut 1180, Atlantica 1870.

— **A fémkészletek sürgős beszoigaltatása.** A háboru győzelmes befejezéséhez a municiógyártásnak végsőkig való fölfokozására van szükség. Ezt a nagy célt szolgálja a m. kir. honvédelmi miniszternek az a rendelet amelylyel igénybevétette a vörösrézből, sárgarézből, bronzból, vörösféméből, alpakkból, pakfongból, valamint a nikkeltől és alumíniumból készült

fém tárgyakat. Mindenki, aki ilyen fém tárgyakkal rendelkezik, kell, hogy mielőbb följárja a hadseregnek municiógyártás céljaira az igénybevett fémkészleteket. Aki önként ajánlja föl fém tárgyait magasabb árakat kap, míg az olyan késedelmező, aki bevárja a kényszerbeszoigaltatást, kisebb térítési összeghez jut és ahhoz is csak a beszoigaltatás után jó idő múlva. Be kell szolgáltatni az alábbi fém tárgyakat: vörösrézből, vörösrézötvözetekből, acéllemezekből, tiszta alumíniumból és onból készült tárgyakat, még pedig: mindenféle csészéket, fazekat, födeleket, főzödényeket, hamutartókat, ivóserleget, kanalakat, kádakat, medencéket, csengőke-disztárgyakat, stb. A nagyközönség már a legközelebbi napokban értesítést fog kapni, hogy kik a helybeli és környékbeli hadifémbevéltők.

— **Akar-e milliomos lenni?** Úgy rendeljen azonnal a prospektushoz mellékelt lappal osztálysorsjegyet az I. nagy. kir. állami osztálysorsjegyre az Értékesítő és Kereskedelmi r. t.-nál (sorsjegy osztály.) A cég a leszámolóbank alapítása, ennel fogva különös bizalmat érdemel pontos kiszolgálás és a nyeremények kifizetése tekintetében.

— **Elveszett szerdán,** az esti órákban a főútvonalon, avag a Szent László- és Kiss Ernő-utcák között fehér-fekete nagy strucc-toll boa. A megtaláló jutalomban részesül, ha a boát átadja Nagy Sándor-utca 7. szám földszint, I. ajtószám alatt.

HÖZGÖKEPSZINRAZ.

A kilencek klubja. (Nagy bűnügyi film az Apollóban.) Tom Shark ma a mozi legnépszerűbb s leg szenálisabb detektívje. Izgalmas kalandjai, rendkívül ügyes nyomozásai lebilincselik a nézőközönség érdeklődését. Tom Shark kalandjai nem a ponyvairodalom posványából nőnek ki, hanem a legnövösabb kriminális irodalom termékei. A legújabb Tom Shark filmet péntektől kezdve vetíti az Apolló-színház. A kilencek klubja a címe az idegfeszítő bűnügyi drámának. A kilencek egy vegyszer receptjét akarja mindenáron megszerezni, hogy annak segítségével bűnös uton jelentős kincshez jusson. Tom Shark, a szenális detektív akadályozza meg ezt a tervet. Izgalmas jelenetek kergetik egymást ezen a filmen a legszenzációsabb trükkökkel. Alwin Neuss a főszerepben kiváló jellemző erejéről tesz tanúságot. Az előadások nem folytatolagosak. Jegyek délelőtt fél 11-től 12-ig előre válthatók az Apolló-pénztárnál.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Örleli tanúsítványok beszoigaltatása. (A malmok kövessék az eddigi eljárást.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

A „Malmok Lapja” szerkesztősége az alábbi körlevelet intézte az összes megyei malmárszói vétségek elnökségéhez:

1917. évi szeptember hó 6-án kiadott körlevelünk 2-ik oldalán többek között az is foglaltatik, hogy a „3056—1917. M. E. sz. rendelet szerint az örleli tanúsítványokat ezentúl a malmárnak sem a H. T. igazgatóságának, sem pedig az egyes kirendeltségeknek beküldeni nem kell, hanem tartózkodni azokat megőrizni, a H. T.-t minden hó 1-én köteles a vámmalom értesíteni arról, hogy mennyi zabonája van a vámmalomból rak tárolva.”

A hivatkozott rendelkezések vonatkozó határozatának értelmében a fenti közlést tetjük az 5-ik párhuzamban foglaltatik és szövegezése a következő: „A malomvállalat a közszolgálati törvények alapján örleli mérnyiségről a 2117—1917. M. E. sz. rendeletben megállapított minta szerint külön jegyzéket vezetni, emellett a tanúsítványokat megőrizni köteles.”

E kérdésben a H. T.-től utólag azt a felvilágosítást kaptuk, miszerint a hivatkozott határozat nem azt célozza, hogy a malomvállalatok az örleli tanúsítványokat egyáltalában ne szolgáltatassák be a H. T. illetékes kirendeltségnek, hanem azt, hogy a malmok a tanúsítványokat azért kötelesek megőrizni, hogy azokat minden hó 1-én hiánytalanul beküldhessék a rájuk néző illetékes kirendeltségnek.

A kormányhatóságnak nem is feltehető az az intézkedése, hogy egy jól bevált rendszert megszüntessen, mert ezáltal a jelen esetben a H. T. kirendeltsége által a vámmalomból köteles adminisztrációja, illetve nyilvántartása csak úgy volna keresztülvihető, ha a malmokban folytonos felméréseket eszközölne, ami pedig a malmok szüntelen zaklatásával járna és üzletvitelüket feltartaná.

A H. T. egyébként kirendeltségi útján az összes malmokhoz felhívást intézett, hogy az örleli tanúsítványokat úgy mint eddig, továbbra is küldjék be minden hó 1-én és 15-én az illetékes kirendeltséghez: s minthogy az említett rendelet — mint a jelen esetben is — félreértésekre adhat okot, illetékes helyről előreláthatólag pótrrendelet fog e tárgyban kiadni.

Helyesen teszik tehát a malmok, ha az eddigi rendszeres eljárást követve az örleli tanúsítványokat a H. T. kirendeltségének felhívásaként pontosan beszoigaltatják, mert elkerültek ezáltal, hogy a kirendeltség ennek érdekében a hatóság útján tevékeny lépéseket, vagy hogy maga állapítsa meg mindenkor a helyszínen a szükséges adatokat.

— **Üzemek katonai felügyelet alá helyezése.** A m. kir. belügyminiszter ur 59702—1917. V. a. számú rendelete folytán közhírré tettem, hogy miután több ízben bebizonyosult, hogy amilyen ipari üzemek és egyéb vállalatok üzemüknek katonai felügyelet alá való helyezését kérték, a kérelem indító oka több ízben nem is annyira a munkásságy, mint inkább az alacsony munkabérek fizetése volt. Minthogy az ily kérelmek alapos indok nélküli teljesítése a mezőgazdasági munkára károsan hathatna visszahozott azok akadálytalan és gyors lebonyolítása úgy hadi, mint polgári elsőrendű érdek, jövőben oly kérelmek csak az esetben fognak teljesíthetők, ha a vállalat nem fizet kisebb béreket, mint amennyeket a munkás a vidéken a mezőgazdaságnál kereshetne. *Várjassy Lajos* polgármester.

Heti betétek 1 koronás heti befizetésekkel 3 évi tartamra oca 200 korona visszafizetéssel az Aradi Hitelbanknál.

Ugyanott osztálysorsjegyek nagy számú választékban már kaphatók a m. kir. osztálysorsjáték első osztályára. Huzás 1917. nov. 10. és 12.

Aradi Hitelbank és Takarékpénztár Részvénytársaság, Salacz-u. 6. Telefon 462.

Nem maximálják a bor árát. A borkivitel érdekében teendő intézkedések megbeszélése vezet Wekerle Sándor miniszterelnök az érdekeltektől miniszteriumok szakelődőinek, továbbá bortermelőknél és borkereskedőknél bevonásával saját elnöksége alatt értekezletet tartott a pénzügyminiszteriumban, amelyen Mezőssy Béla földművelésügyi miniszter is részt vett. Az ott elhangzott nyilatkozatok meghallgatása után a közönség körében elterjedt különféle hírekkel szemben Wekerle miniszterelnök a közönség tájékoztatása és megnyugtatása végett a következőket jelentette ki: A borárak maximálásának kérdésével a kormány soha nem foglalkozott és most sem foglalkozik. A borkivitel illetőleg a meglévő különféle központok mintájára szervezendő és a sajtóban többször említett borközpont létesítése, sincs a kormányban szándékában. A kormány terve csupán az, hogy a termelők és borkereskedők köréből egy olyan szűkebb körű bizottság alakíttassék, amely a pénzügyminiszternek a borkiviteli kérelmek elbírálásánál, valamint általában a borkiviteli kérdésekben véleményező közegé legyen, azonban a borkiviteli kérelmek feletti döntést és a kiviteli engedély mezadását a pénzügyminiszter mint eddig, úgy ezután is magának tartja fenn.

Téli menetrend életbeléptetése a nagy-maros—visegrádi átkelési hajó járatokban. A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási R. T. igazgatósága közhírré teszi, hogy Nagymaros és Visegrád között 1917. évi október hó 15-én az eszakioldali kádott téli átkelési hajómenetrend lép életbe. Az átkelési szűz a fenti naptól kezdve 1918. évi április hó 30-ig, tehát 30 perces időközökben közlekedik, ezenkívül minden Nagymaros—Visegrádra érkező és onnan induló vonat-hoz csatlakozik.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. évi október 19-én, pénteken

C. Bérlet.

Rigoletto.

Opera 4. felvonásban.

Kezdete este fél 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

STAUBER JÓSEF.

Csak Gyöngyvirág, Ibolya, Orgona és Eau de Fleurs illatokat

használjunk

a Dunántúli Gazdasági Szeszgyárosok Szeszfinomító Részvénytársaság, Nagykanizsa gyártmányából, mert

felülmul minden külföldi gyártmányt. 4981

Egy ügyes fiú kifutónak

nyomdánkban jó fizetéssel felvétetik.

25447—1917. sz.

HIRDETMÉNY.

Az 1916. évi XXVI. t.-c., az 1916. évi XXXII. t.-c. és az 1916. évi XXIX. t.-c. alapján jövedelemadó, vagyonadó és hadinyereségadó vonatkozó és az adófelszámítási bizottság elé terjesztendő kiszámítási javaslatokat tartalmazó kivétési lajstromok Arad városra nézve, ugyanottan az adóhivatalnál f. évi október hó 11-étől október hó 18-ig terjedő 8 napra közszemlére kitétetett, azokat mindenki megtekintheti és az ötlet vagy másokat illető adójavaslatokra nézve észrevételeit megteheti. Ezek az észrevételek a fenti határidő alatt írásban az aradi m. kir. pénzügyigazgató-

ságnál, utóbb pedig akár szóval, akár írásban az adófelszámítási bizottságnál előterjeszhetők.

Az adófelszámítási bizottság Arad város részére készített lajstromban felvett adózók ügyeit f. évi október 22-én d. e. 8 órakor és a következő napokon Aradon, Andrassy-tér 1. sz. a. (pénzügyipalota) I. emelet 24. ajtó sz. a. helyiségben fogja tárgyalni, s azokra az adózók egyenként is meghívhatnak.

Megjegyeztetik azonban, hogy az adózóknak egyenkénti meghívása az adófelszámítási bizottságnak nem törvényszerű kötelessége, ennél fogva a meghívónak bármely okból való kézhez nem vétele a jogorvoslati eljárásra befolyással nincsen. Az adó-

felszámítási bizottságok a kitűzött sorrend szerint megvizsgálják az adózók bevallásait, az előterjesztett adatokat és a kir. pénzügyigazgatóság által készített adókiszámítási javaslatokat és tekintettel az illető adózó — az vagy mások, — vagy pedig a kincstári képviselő által tett észrevételekre és egyéb rendelkezésükre álló adatokra megállapítják minden egyes adózóra az adóköteles jövedelem összegét és az adófizetéshez szükséges adót, valamint az esetleg járó pótlékokat is; azokat még az ülés folyama alatt az egyenkénti tárgyalás befejeztével az illető lajstromába bejegyeztetik és a tárgyalás befejeztével hozott abbéli határozataikat szabályszerű

módon és kivétel nélkül a feleknek kézbesítetik.

Az adófelszámítási bizottság határozata ellen minden egyes esetben a m. kir. közigazgatási bírósághoz intézendő panaszjoga illeti meg úgy a felet, mint a kincstári képviselőt.

Az 1896. évi XXVI. t.-c. szerint a m. kir. közigazgatási bírósághoz intézhető panaszt, a határozat kihirdetésénél jelenlévő adózó a kihirdetéstől — a kihirdetésnél jelen nem levő adózó pedig a határozat átvételétől számított 15 nap alatt az aradi m. kir. pénzügyigazgatóságnál nyújthatja be. A panasznak halasztó hatálya nincsen.

Aradon, 1917. október 10-én.

M. kir. pénzügyigazgatóság.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az aróbort vakító fehérre varázsolja és eltünteti mindenféle arctisztatlanságot. **Ára egy tégelynek 2.— K.**

Ibolya Doré szappan 4 kor., Ibolya Doré tej 2 K — fill. Ibolya Doré hölgypor 2 K — fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ára 1 korona.

Kellemes ízű limonádét

mindenki otthon készíthet 1 adag **CITRAS**-sal.

Ára 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszerárán

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, láb-badozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Bőven a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 3 korona 60 fillér. Nagy palack ára: 6 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosztó szer, linom fűszeres ízű, zson-gító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 4 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most enezzen beszerezhető Acidoi pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszerárán Arad, Szabadság-tér.

Perfekt

német-magyar

levelező

ki gép- és gyorsírásban teljesen jártas, néhány évi gyakorlattal bír,

kerestetik.

Írásbeli ajánlatok a Hungária Aradi Pamutárnyár Részvénytársasághoz Arad, intézendők. 7084

Szent Pál-u. 7. sz.

két utcára nyíló ház, 3 modern lakással, istálló, kocsiszin, pincék és magtárral, olesó áron 7074

eladó.

Bővebbet Roth József, szénkereskedő, Eötvös-utca 5. szám.

Honyadmegyében

vasuti fővonal mentén fekvő városban, 50 év óta fenálló, a város főforgalma helyén levő, igen jól menő

vas és fűszerüzlet

más vállalkozás miatt

eladó.

Cím megtudható e lap kiadó-hivatalában „50 ezer” jelige alatt. 7075

24966—1917. sz.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. miniszteriumnak a zsirfogyasztás korlátozásáról szóló 3682—1917. M. E. sz. rendelete folytán közhírré teszem a következőket:

A hét két napján és pedig hétfőn és pénteken az ételek kiszolgáltatására szolgáló üzletekben s üzemekben (fogadók, vendéglők, egyleti jellegű és más étkező helyek stb.) tilos olyan ételeket előállítani, vagy kiszolgáltatni, amelyeknek előállításához zsir (sertés zsir, szalonna, margarin, vaj, növényzsir, növényi olaj, vagy emberi élvezetre alkalmas bármely zsiradék vagy olaj) felhasználása szükséges.

Tilos továbbá az említett üzletek és üzemek által hétfőn és pénteken a szóban lévő zsir féléknek az üzlethelyiségben való fogyasztásra bármely alakban való kiszolgáltatása.

A 3101—916. M. E. illetve 1462—1917. M. E. sz. kormányrendeletekkel elrendelt lustalan nap és vágási tilalom jelen rendelet folytán megszűnik.

Aki a jelen rendelet vagy a hatóságnak a jelen rendelet alapján kibocsátott rendelkezését megszegi, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettetik.

Arad, 1917. október hó 5-én.

Green, főkapitány.

Jegyzői irodámba

keresek férfi vagy női munkaerőt havi 50 korona készpénz ágynemű és mosáson kívül teljes ellátás mellett.

Talpas köz-ség jegyzője:
7110

Schieffer Árpád,
jegyző.

4839—197. sz.

Hincstári vadászat bérbeadása.

A lugosi m. kir. erdőigazgatóságának alárendelt deliblati vadászterületeknek az 1917. évi augusztus hó 15-től 1927. évi augusztus hó 14-éig terjedő tíz (10) évre leendő bérbeadása iránt a lugosi m. kir. erdőigazgatóságnál folyó évi október hó 30-án d. e. 10 órakor zárt írásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Bérbeadásra kerül:

1. A XIII. törzskönyvi sz. 11519 k. holdas vadászterület, kiáltási ára 600 korona évi bér, bánatpénz 60 korona.
2. A XVII. törzskönyvi sz. 11960 k. holdas vadászterület, kiáltási ár 700 korona évi bér, bánatpénz 70 korona.
3. A XVIII. törzskönyvi sz. 4470 k. holdas vadászterület kiáltási ára 300 korona évi bér, bánatpénz 30 korona.

Vadállomány: öz és kisvad.

Amennyiben egyes ajánlattevők az 1—3 f. a. felsorolt vadászterületek közül nemcsak egyet, de többet akarnak bérbevenni, minden egyes vadászterületre nézve külön-külön ajánlat szerkesztendő. Oly ajánlat, melyben egynél több vadászterületre tételik ajánlat, nem fog figyelembe vétetni.

Bővebb felvilágosítás alólírott erdőigazgatóság és a földművelésügyi minisztérium II—B. (vadászati) osztályában szerezhető.

Lugos, 1917. évi október hó 1-én.

7103

M. kir. erdőigazgatóság.

Aradvármegye közigazgatási bizottsága.

1656—1917. szám.

Hirdetmény.

A Kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur folyó évi szeptember hó 5-én 49523. szám alatt kelt intézményével a m. kir. államvasutak a horvát országos bank fióki szabadkai cég által a páfrányosi erdősegekbe vezetendő kesken vágányú gőzüzemű erdei vasut céljaira Keresztespatak és Páfrán os község határában szükséges s alábbiak szerint Zarándbánya k zség körjegyzői hivatalában közszemlére tett kisajátítási tervben és összeírásban tüzetesen körülírt területekre nézve a kisajátítási eljárást az 1881. évi XLI. t. c. 32. paragrafusá értelmében eirnebelte.

Az eljárás megejtése végett ennélfogva bizottságként a vármegye alispánjának vagy helyettesének elnöklete alatt Edes Elemér és Szerény Sándor törvényhatósági bizottsági tagokat, jegyzőül pedig Dr. Török Lászlót küldjük ki.

Az eljárás megejtése határidőül: 1917. évi november hó 9. napjának délelőtti 9 óráját tűzzük ki, helyeül Zarándbánya község körjegyzői irodáját jelöljük meg.

A bizottság kiküldéséről, valamint az eljárás határidejeül Keresztespatak és Páfrányos község előljároságát a kisajátítási tervrajz és összeírás kiadása mellett oly utasítással értesítjük, hogy a tervrajzot és összeírast a Zarándbányai körjegyzői hivatalnál a tárgyalást megelőzőleg folyó évi október hó 20-tól november 3-ig bezárólag tegye közszemlére, s ugy erről, mint a tárgyalás idejéről az érdekelt feleket egyenként, s ezenfelül a helyi szokáshoz képest a hirdetmény kifüggesztése és dobszó útján haladéktalanul értesitse.

Megjegyezzük egyidejűleg, hogy a kiküldött bizottság az 1881. évi XLI. t. c. 34. §-a alapján a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemileg határoz, ha az érdekelték közül senki sem jelen is meg.

Az érdekelt feleket pedig figyelmeztetjük, hogy a tárgyalás alkalmával, minden tulajdonosnak jogában áll a kisajátítási terv ellen, s minden telekkönyvi érdekeltnek a felajánlott ár ellen felszólalni, s kifogásait jegyzőkönyvbe vétetni. — Ennek elmulasztása a már többször idézett t. c. 36. §-ában körülírt jog következménynyel jár.

A megjelenés elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

Miről a kiküldött bizottsági tagokat és jegyzőt, a horvát országos bank szabadkai fiókja céget, valamint a kisajátítási terv és összeírás egy példányának csatolása mellett Keresztespatak és Páfrányos község előljároságát értesítjük oly felhívással, hogy a közszemlére tett igazoló bizonylatot, valamint hirdetményünknek az egyes érdekelték részére történt kézbesítését igazoló vétiveket a tárgyalás alkalmával a bizottság vezetőjének adja át.

Arad, 1917. évi október hó 9-én.

Az alispán h.:

Schill,
főjegyző.

7064

Használt ólom megvételre kerestetik.

Nagymennyiségű használt pléh pánt eladó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában.

Aradi és csanádi egyesült vasutak menetrendje.

Ervényes 1917. évi június 1-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel 6.40
Személyvonat délután 4.13

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délben 12.00
Személyvonat este 9.51

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel 3.06
Személyvonat délután 8.17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel 7.38
Személyvonat este 7.51

Aradról Brádra indul:

Személyvonat reggel 5.40
Személyvonat délután 12.48

Aradról Brádra érkezik:

Személyvonat délelőtt 11.43
Személyvonat este 7.46

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel 3.00
Személyvonat délután 1.13

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt 10.00
Személyvonat este 7.38

Aradról Újszentannára indul:

Délután 5.30
reggel 8.26

Aradról Újszentannára érkezik:

D. e. 9.10
Este 6.10

Újszentannáról Aradra indul:

Este 6.22

Újszentannáról Aradra érkezik:

Este 6.54

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt 9.32
Vegyes vonat délután 5.32

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel 6.32
Vegyes vonat délután 4.29

Mezőhegyesről Kétegyházára indul:

Motoros vonat reggel 8.37
Motoros vonat este 6.20

Kétegyházáról Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel 6.10
Motoros vonat délután 4.10

Újszentannáról Kétegyházára ind.:

Motoros vonat reggel 9.25
Motoros vonat este 7.00

Kétegyházáról Újszentannára ind.:

Motoros vonat reggel 6.00
Motoros vonat délután 4.00

Borossebesről Menyházára indul:

Vegyesvonat délelőtt 9.00

Menyházáról Borossebesre indul:

Vegyesvonat délután 2.39

Használt csomagoló papir megvételre ke- restetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. :-:

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetéseket díjtalanul szerkesztjük.

Minden apróhirdetés ára 20 fillér. Vastagabb betűkkel 40 fillér.

A vastagabb betűkkel írtakat kiemelésnek kell tekinteni.

A legkisebb hirdetés ára 10 szög 2 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket előtérben 2,0 óráig vesztjük el.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Téli esték”.
Ujabb levél van a kiadóban. 7117

„Téli partner”
Kissé előve, levele van. 7108

Alkalmazást keres.

Kertész
Könyvelést vállalkoz az esti órákban (6-8).
Cím a kiadóban. 7100

Intelligencia,
fiatal keresztény nő, házvesztésnek ajánl-
kozik magános urhoz, esetleg anyaha-
lyettesnek. Öv. Grünvaldné, 128. szám,
Szemlak. 7104

Alkalmazást nyer.

Felvétetők
szonnan szobaleány és jó főző mindenek
szakácsnő. Széchenyi-utca 2., I. ajtó. 5.
szám. 7116

Kifutó fiú
vagy lány, felvétetők Kálcsar L. és Tár-
ránál, Dobó-u. 1. 7043

Tisztoságos.
szorgalmas mindenek, ki padló keféhez
ért, jó fizetéssel, azonnali belépésre fol-
vétetők. Batthyány-u. 23. sz., I. emelet.

Kiadó lakás.

Kiadó
november 1-ére egy három szobás lakás
a belvárosban. Gróf Vecsey-u. 10. 7109

Vétel és eladás.

Kiadó
szép nagy ház és mellé. Lápót-utca 4/b.
szám. 7101

Héves és mélyvízűket,
hármily mennyiséget veszek. Háber Sámuel,
Pábian Gábor-u. 4-6. Bejárat Révay-u.
7098

Takaréknyitók eladó
vaggontételekben 13 korona mészája,
Csermé állomása. Hladás csak személye-
sen történhet. Singer József, Csermé. 7106

Perzsa hölgy
nő, eladó. Cím a kiadóban. 7107

Teljesen
jókarban lévő 3 szobabutor eladó. Bővebbet
Schäffer Henrik üzletében. 7111

Egyező
használt frakk-öltöny eladó. Hindenburg-
ut 13., az állomással szembe, I. em. 7116

Károcsenyi albuma.
Rózsavölgyi, Bárd és Nádor-féle 1918-ra
előjegyzésben már kapható Deák-féle
zenemű- és könyvkereskedésében, Forrá-
s-utca. Telefon 902. 4471

Központi aranybevitel.
A legfinomabb arany 15.- K., 18-as
arany gramja 11.- K., 16-os arany gramja
10.- K., 14-es arany gramja 9.- K. Szin-
arany és aranyérméket a legmagasabb
árral veszek. Brandes órá- és ékszerész,
József főherceg-ut 12. (Lutheranus-templom
mellett.) 6518

Hegymagot
makói ériás, valamint petrosselyem és
egyéb magvakat, ugyanintén édes nemes
termadugványt, melyek csiraképesse-
géért, fajtisztaságáért felelősséget vál-
láunk, legelőször napl. áron szállítunk.
Foglalványt maximális, termát piaci
áron adunk el. Aruforgalmi Réz-
vénytársaság, Munk. 6621

Nádor-féle
Károcsenyi albuma, valamint
Bárd, Rózsavölgyire előjegyzést el-
fogad Kálcsar L. és Tsa Arad, Dobó-u. 1.
Telefon 791 7047

Egy mérgező
házőrző kuty, megvételre kerestetik.
Edelspacher-u. 15-17. 7085

Ficknált ólom
megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadó-
hivatalban. 7892

Ingtalan.

Kiadó ház.
Gizella-utca 3. sz. emeletes bérház, 10
évig adómentes, szabad kézből eladó Bő-
vebbet ugyanott. 6140

641 László-utca
8. sz. ház eladó. 7008

Üzletek.

Vidéki
kereskedés, korlátlan jogú keresmával,
házzal együtt, betegség miatt, előnyös
fizetési feltételekkel, eladó, 8000 korona-
val átvehető. Cím a kiadóban. 7105

Csemegé-
és élelmiszer-üzlet, bevonulás miatt el-
adó nev. 1-re, esetleg azonnali. Cím a
kiadóban. 7113

Különbéle.

Élvezett
fekete paradicsomkocsa Anrássy-téren,
Hungariától a Fehér Keresztig Martaláló
jutalomban részesül. Cím a kiadóhiva-
talban. 7114

Apróhirdetések
az „Aradi Közlöny” részére felvétetnek
a Messinger-boy-rodában, Deák Ferenc-u.,
Barna Béla hirdetés- és hirdetőirojában
Zrínyi-u. és a Kossuth-utca: papírszál-
tában.

Gyógyászat.

Hehs Vasna chinabern.
Süverén szer vérzegényesség, sápkór, azé-
dülés, a vérzegényeségből eredő ideg-
bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak,
láz, általános gyengeség ellen. Paratlan
vértisztító és vérjavító, biztos óvszer ma-
lárius fertőzések és minden infektív
erős meg- betegedés ellen úgy felnöt-
teknek, mint gyermekeknek. Ára 5.- kor.
Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

As Arados
aranyér-kupékat mindenben pótolják a
Haemorrhoidai-kupok, azonos összetételük
folytán-batasuk is teljesen azonos, ára 3
korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyogy-
szertár. Arad. 12

As angol
fájdalomcsillapító Bengue balsamot telje-
sen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalom-
csillapító balsam, teljesen azonos ösze-
tételű, mint a Bengue liniment. Ára
korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyogy-
szertár. 12

Rák és vasketegség
elleni fehér kenőcs kapható egyedül
Ferenc-téri Vajdits-gyógyszertárban. Kis
tegely 2 korona, nagy tegely 3 korona 50
fillér. 6171

Ujságmaoulatura ismét kapható kis és nagy mennyiségben.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Üzemek,

malmok, gazdaság

stb. részére ajánlok azon-
nali és decembertől kez-
dő szállításra

fekete kőszénport és szénkőszénport, faszénport

vaggontételekben,

fát vaggontételben,

azonnali és december, ja-
nuári szállításra. 7102

Stefan H.

fa- és szénkereskedő Arad, Thököly
Imre-utca 1. sz. (volt Halasz-utca.)

1948-1917. kb.

HIRDETMEŒY.

Közhirre teszem, hogy a m.
kir. honvédelmi miniszter ur
15504. eln. 206-917. sz. rende-
tével a hadi célokra igénybe vett
fém tárgyakra a következő tétel-
eket állapította meg:

A) Sárgarézből készült tárgyak.

1. Mindenféle foggantyú, védő,
szőnyeg- és függönyrud, töröl-
közöttartó, díszítő és egyéb rud
és cső, ezek tartói, megerősítő ré-
szei és gyűrűi, mindenféle foggan-
tyú; 2. Sarok, személy, lábazati
és egyéb védőlemez, fűzőr és
burkolat, ideértve a fűtőtestek
burkolatait is; 3. Díszítmények
és megerősítő eszközök, u. m.:
golyó, gomb, lánc, fűzőgyűrű, pál-
ca, lánc stb.; 4. 25 c-m. átmé-
rőjűnél kisebb harang, csengő és
gomb; 5. Horog, u. m.: ruha, ka-
lap, pálcá és ernyőtartóhorog
sárgarézöntvényből kilogram-
monként 3.50 K., hengerelt sár-
garézáruból kilogrammonként 4.50 K.

1. Egyszerű dohányzó és író-
asztal készlet és egyszerű díszmü-
áru; 2. Név, reklám és tájékoztató
tábla (pl. emelet, jelzés) függő,
cégér- és cégtábla, jelvény, ci-
mer, 3 cm.-nél magasabb fém-
betű és szám, 10 gr.-nál súlyo-
sabb kulcs és egyéb számlap (pl.
ajtószámlap); 3. Rácsok, mint vé-
dő, háritókeret és díszrács; 4.

Kályhaelötétek; 5. Virágcsereptar-
tók; 6. Ruhaálványok, ruhafo-
gások, virágcsereptartók, bot- és
ernyőtartó edények; 7. Kirakat,
berendezések, u. m.: állványok,
gyámoktartók, sínek sárgarézönt-
vényből kilogrammonként 4.50 K.,
hengerelt sárgarézáruból kilogra-
monként 5.50 K.

E) Vörösréz, bronz, vörös-
tomból és tombakból készült tár-
gyak.

Az A) pont alatt felsorolt tár-
gyak térítési tétele oly tárgyra
vonatközzel, amelyek ujjzústból
vagy ezzel rokonövezetekből ké-
szültek, két koronával nagyobb,
mint a sárgaréz tárgyaké. Az A)
B), C) alatt felsorolt tárgyakon
estleg található ón, ólom, vagy
horgony alkatrészek. illetőleg
becslés szerinti súlyuk szerit tér-
ítendő meg és pedig az ólom
kg.-kint 1.20 koronával, az ón 16
koronával és a horgony 1.50 ko-
ronával.

D) Nikkelből készült tárgyak.

Sajtolt főzőedények (fazék,
üst, lábos, fedő, serpenyő, mosdó-
tál, kád, vízvedrek, egyszerű tál-
ca, hamu- és cukortálca, ivópohár)
kg.-kint az összsúly után 12 ko-
rona.

Sütőeszközök (lemez, sütőforma
nyárs, lapát), evőeszköz, szelen-
cék, tojástartók, gyümölcsstartók,
kosarak, hűtőedények, gyertya-
tartók, leveses- és mártástálak,
lehabzó, merítő- és egyéb kana-
lak, szűrők és sziták, asztalkendő-
gyűrűk, kocsonyaformák, tálcák,
tányérok, tölcsérek, vizeskan-
nák és korsók, gyufatartó állvá-
nyok. Ezen tárgyak gyártóinak az
összsúly után kg.-kint 14 K., ke-
reskedőknek az összsúly után kg.-
kint 17 K., a tárgy egyéb birtoko-
sainak az összsúly után kg.-kint
20 K. Ecet, olajtartó állványok, te-
jes, kávé, teás- és csokoládékan-
nák, főzőkészülékek (gyorsforra-
lók, reskók) csészertartók, cukor-
dobozok. Ezen tárgyak gyártói-
nak az összsúly után kilogram-
monként 20 K.; kereskedőknek ki-
logrammonként 25 K., a tárgyak
egyéb birtokosainak kilogram-
monként 30 K.

Amenyiben ezekért a tárgya-
kért a jelen rendelettel nem vala-
mely más térítési tétel állapítata-
tott meg, értük a 13463. eln. 20. b)
115. számú honvédelmi miniszteri
rendletben megállapított térítésé-
nél fogva 30 százalékkal nagyobb
térítés jár.

Arad, 117. szeptember hó 22.
Green, főkapitány.

Egyedárusítás.

Budapesti fémáruháros egy nélkülözhetetlen és je-
lenleg nagyon is aktuális, szabadalmazott cikkének
egyedárusítását óhajtja átadni Arad és Békésvárme-
gyére. Ezen cikk teljesen fölöslegessé teszi a cipő
további megtalpatását és minden rászegezés vagy
rácsovarás nélkül

pillana' alatt a cipőre fel és lecsatolható

Szabályozható kisebbre-nagyobbra s így egy pár
védővel több pár cipő éveken át megvédhető. Tel-
jesen zajtalan, észrevétlenül végig simul a cipő tal-
pon és a legkényesebb izlést is kielégíti.

Értekezhetni a szabadalom tulajdonosával f. hó 19-én
egész nap. Arad, Vadászúrt-szálloda 16. sz. szobájában